

SPRAWOZDANIE
ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO
--ZARZĄDU GŁÓWNEGO--
I ODDZIAŁÓW PROWINCYONALNYCH

ZA ROK 1909/10.

6201.

UNIwersytet Ludowy Im. A. Mickiewicza.

SPRAWOZDANIE

ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO

--ZARZĄDU GŁÓWNEGO--

I ODDZIAŁÓW PROWINCYONALNYCH

ZA ROK 1909/10.

Wyrazy uznania dla dotychczasowej działalności Uniwersytetu Ludowego, „placówki niezależnej wiedzy“ ze strony licznych pracowników kulturalnych bliskich nam a nawet i wyznających inne ideały oświatowe, wynurzenia wdzięczności od tych, których dążenia kulturalne Uniwersytet Ludowy usiłuje rozwinąć i zaspakajać — stanęły u kresu pierwszego dziesięciolecia naszego istnienia jako nagroda i otucha na przyszłość.

Nastąpił po nich jedenasty rok codziennego trudu.

Wypełniły go, jak i poprzednie lata, prace popularyzacyjne, zdobywanie nowych dróg szerzenia wiedzy i zmaganie się z trudnościami materyalnemi, które rozbiły wiele planów, zacieśniły niejedno usiłowanie.

Rok szkolny 1909/10 znaczy nowy krok naprzód. Rozszerzyła się znacznie działalność wykładowa w środowiskach robotniczych. Wykłady dzielnicowe wysunęły się na pierwszy plan. Liczne wycieczki, zwiedzanie muzeów i zabytków, fabryk i zbiorów naukowych przez robotników przyczyniły się do pogłębienia pracy oświatowej, zadzierzgnęły bliższe stosunki pomiędzy prelegentami i słuchaczami. Niezmiernie dodatnim objawem było, że w czasie liczniejszych strejków introligatorzy, metalowcy, stolarze, kamieniarze zwracali się do Uniwersytetu Ludowego o urządzenie dla nich codziennych wykładów i wycieczek naukowych, by korzystać z wolnego przymusowo czasu. Nowi pracownicy oświatowi — zwłaszcza z pośród młodzieży akademickiej, zgrupowali się, niosąc trud ofiarny. Zainicjonowano ankietę, dotyczącą warunków życia i rozwoju umysłowego młodzieży robotniczej, aby pracowników przygotować do ważnych zadań popularyzacyi.

Wykłady w głównej sali wykładowej U. L. nie zostały zaniedbane. Planowo przeprowadzono cykle. Wybitni prelegenci wzięli w nich udział, frekwencja była większą, niż w latach poprzednich.

Rozwinęła się działalność po za Krakowem. Nowe Oddziały Uniwersytetu Ludowego powstały w Jasle, we Lwowie i w Tarnowie, w fazie organizowania się są w paru miastach. Dawniejsze ożywiły swą działalność. 10 Oddziałów składa przed Zjazdem Delegatów sprawozdanie z czynności.

Rozrost Uniwersytetu Ludowego — to suma dużej, wytężonej pracy. Uniwersytet ludowy działa nie dorywczo, lecz codziennie i stale, potrzebuje oddania się wielu pracowników. Wszereż rozwój jego liczebny nie może iść tak szybko, ani temi drogami, co mieszanym towarzystwom o wielostronnych zadaniach. Organizuje bowiem nie masy ludzi „dobrej woli“, lecz bezpośrednich pracowników oświatowych i słuchaczy, świadomie żądnych wiedzy. Każdy krok znaczy się wydatkiem myśli. Wymaga, niestety, i środków materialnych. Honorarya prelegentów, książki, demonstracje — muszą być płacone — w celowej działalności nie można się ograniczać do pomocy ludzi, którzy są w stanie czas swój ofiarować, do przypadkowych darów.

Rozwój U. L. — to dla jego Zarządu wzmożone kłopoty materialne.

Ofiarność w r. ub. wzrosła. Pomoc społeczeństwa nie zaspakaja jednak potrzeb instytucji. Teraz, gdy rozbudzone już życie duchowe w sferach, któreśmy swą działalnością objęli, stawia Uniwersytetowi Ludowemu coraz nowe wymagania, oczekujemy żywszej jeszcze pomocy materialnej, która umożliwi spełnienie zadań popularyzacyjnych, dopomoże w unikaniu błędów, nieodzownych w pracy organizacyjnej, z powodu braku środków.

Obchód dziesięciolecia działalności Oddziału krakowskiego T. U. L.

odbył się w dniu 12 grudnia 1909 r. w sali Muzeum Techniczno-Przemysłowego. Zagaił go prof. dr L. Bruner, witając delegatów: Akademii Umiejętności, Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Uniwersytetu Ludowego w Chicago, Biblioteki Publicznej w Kielcach, Eleuteryi, Związku Okręgowego i Koła Kościuszki T. S. L., Kółka Przyrodników Uniw.

Jag., Ogniska drukarzy, Komisji Oświatowej P. P. S. D., Związku stowarzyszeń robotniczych, Czytelni robotniczych, Stowarzyszeń: Kolejarzy, młodzieży robotniczej, młodocianych robotnic, Związku młodych robotników, Wzajemnej Pomocy, Samopomocy, oraz licznie zebranych prelegentów i członków Uniwersytetu ludowego.

Sekretarka odczytała pisma i telegramy od: Zarządu Powszechnych Wykładów uniwersyteckich we Lwowie, Zarządu głównego Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, Zarządu Kursów systematycznych z Warszawy, Komitetu Tow. Czytelni m. Warszawy, Oddziałów Uniw. Lud. we Lwowie, Gorlicach, Przemyśle, Szkół rolniczych w Gołotczyźnie, Sokółówku i Kruszynku, od Maryi Konopnickiej, Wacława Sieroszewskiego, prof. dr. K. Twardowskiego, Ludwika Kulczyckiego, Zofii Kruszkowskiej, Maryusza Zaruskiego, Stanisławy Okołowiczówny, Józefa Kwiatka, Maryi Turzyny, Maryi Gomolińskiej, Stanisława Kruszkowskiego, dr. Kazimierza Lubeckiego.

Nastąpiły przemówienia delegatów.

Delegat Biblioteki Publicznej w Kielcach omówił znaczenie Biblioteki Uniwersytetu Ludowego i wpływ pracy U. L. na inne zrzeszenia oświatowe.

Delegat U. L. w Chicago, dr J. Szymański w dłuższym przemówieniu charakteryzując dążenie człowieka do wytworzenia wyższego typu i znaczenie wiedzy, jako siły, przeobrażającej warunki życia, podniósł rolę Uniwersytetów Ludowych, które potężnie współdziałają w budzeniu się ludzkości.

Delegat Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, p. Wojtyga, złożył życzenia dalszego rozwoju pracy U. L.

Delegat „Kółka Przyrodników“ mówił o znaczeniu wiedzy dla życia. Przez wiedzę do władzy — to hasło Uniwersytetów ludowych.

Delegat „Eleuteryi“ p. Stączek nawoływał, by stowarzyszenia o pokrewnych dążeniach łączyły się i wspierały i wypowiedział pragnienie, by Rada m. Krakowa dopomogła działalności oświatowej przez wybudowanie Domu Ludowego.

Prezes Zarządu Głównego T. S. L. prof. dr E. Bandrowski wyraził uznanie dla pracy Uniw. Lud., który wyłonił się z T. S. L. dla tem skuteczniejszego, skupionego działania i podkreślił, że w tej pracy promieniuje ciepło serdeczne.

Delegat „Ogniska“ drukarzy i Komisji Oświatowej P. P. S. D., p. Zb. Woszczyński podnosił ideowy poziom U. L., który, pomimo trudnych warunków, nie poszedł na służbę do żadnej partii polity-

cznej, ale szerzył wśród mas ludowych prawdziwą wiedzę. Dlatego robotnicy mają zaufanie do Uniw. Lud. — ich imieniem delegat składa podziękowanie i życzenia.

Delegat Czytelní robotniczych, p. Podmokły, składa podziękowanie za szerzenie oświaty tam, gdzie dawniej panowała demoralizacja i ciemnota.

Imieniem zorganizowanych robotników p. Z. Żuławski mówił o dążeniu do zdobywania wiedzy przez klasę robotniczą, odsuniętą od kulturalnego dorobku ludzkości i pomocy, z jaką szedł do niej Uniw. Lud.

Po przemówieniu przewodniczącego, który dziękował za wyrazy uznania i życzenia, dr F. Eisenberg zaznaczył, że U. L. urządził obchód dziesięciolecia nie po to, aby się pochwalić dotychczasową pracą, lecz by przeprowadzić obrachunek tego, co już zrobiono, a co zrobić należy.

U. L. dąży do tego, by szerokim masom udostępnić wiedzę. Nie chce narzucać gotowego światopoglądu, pragnie przysposobić swych słuchaczy do świadomego udziału w duchowym życiu ludzkości. Idziemy do ludu nie w imię filantropii, lecz z poczucia obowiązku: gdyby nie ciężka praca ludu, nie byłaby możliwą twórczość uczonych. Idziemy z poczucia potrzeby, ażeby wydobyć ukryte siły i zdolności, zbudzić nowych pracowników. Nazywamy się imieniem Mickiewicza, bo idziemy budzić uczucia narodowe, lecz bez narodowych nienawiści, idziemy uprzystępniać kulturę polską, poważny czynnik w rozwoju duchowym ludzkości.

Znaczenie U. L. polega na jego idei. Pole do pracy jest olbrzymie — trudności wielkie i to zarówno naukowe, bo popularyzacja wiedzy jest zadaniem trudnem — lecz przedewszystkiem i materialne. Nie spotykamy dostatecznej pomocy, często obarczają nas zarzutem, że stoimy „poza społeczeństwem“. To los wszystkich, którzy pracują dla przyszłości.

H. Radlińska objaśniła tablice graficzne, przedstawiające działalność U. L., wskazując na związek rozwoju U. L. z życiem Krakowa i Polski. Podniosła zasługi dla U. L. wszystkich jego pracowników, zwłaszcza twórcy i organizatora Bronisława Urbanowicza i jednego z pierwszych prelegentów Kazimierza Krauza, których śmierć wyrwała z naszych szeregów. Pamięć ich uczczono przez powstanie.

W dyskusji nad sprawozdaniem dr Wasung jako przewodniczący Rady Nadzorczej wyraził uznanie zarządowi. Dr J. Gertler, jako

dawny przewodniczący, stwierdził, że, znając ciężkie warunki, w których pracuje U. L., nie może występować z krytyką braków i podniósł, że w żadnej instytucji oświatowej ludzie nie pracują tak bezinteresownie, jak w Uniwersytecie Ludowym.

Po odczytaniu protokołu poprzedniego Walnego Zgromadzenia rozpoczęły się obrady szczegółowe. P. Kolbe krytykował zestawienie rachunkowe. Na wniosek dr. Wasunga udzielono absolutorium Zarządowi. P. Róg i p. Raabe podnieśli konieczność posiadania własnego Domu Uniwersytetu Ludowego. P. Kazek żądał urządzania wykładów technicznych. Po paru przemówieniach w sprawie godzin wykładowych komisya skrutacyjna, złożona z pp. Krzeczowskiego, Kolbego, Górskiego, Wolfa i Jankiewicza, ogłosiła rezultat wyborów. Przewodniczącym wybrano prof. dra J. Grzybowskiego, do Zarządu: H. Radlińską, dra F. Eisenberga, H. Witkowską, T. Bobrowskiego, dra B. Drobniera, St. Fromowicza, dr. E. Wróblewską, dra E. Kiernika, Wł. Weychert-Szymanowską, I. Ajzenszera, dra W. Kuźniara, Prof. dr. L. Brunera, A. Rapaportową, dr. M. Balsigerową, M. Paszkowską, K. Czapińskiego; do Komisji rewizyjnej: dra Wł. Wasunga, M. Ponikiewskiego, dra Oberländera, K. A. Róga, Zb. Woszczyńskiego.

Sprawozdanie Wydziału.

Wydział ukonstytuował się, wybierając na zastępców przewodniczącego: prof. dra L. Brunera i dra F. Eisenberga, sekretarzy: H. Radlińską i dr. E. Wróblewską, skarbnika — St. Fromowicza. Sekcyę wykładową utworzyli: H. Witkowska, prof. Bruner, dr Eisenberg, Sekcyę wykładów dzielnicowych: pp. Ajzenszer, Czapiński, Drobnier, Woszczyński, Wróblewska; biblioteczną — pp. Ajzenszer, Wasung, Witkowska; czytelnianą — pp. Rappaportowa, dr Kuźniar, Czapiński; wykładów na prowincyi — Wł. Szymanowska, dr Kiernik, Czapiński, dr. Wróblewska.

Z powodu wyjazdu wystąpiła p. Szymanowska, kooptowano: dra T. Szydłowskiego, dr Z. D. Golińską i p. Kazka.

Komisya rewizyjna wybrała na przewodniczącego dra Wł. Wasunga, na sekretarza p. M. Ponikiewskiego.

Wydział odbył w roku sprawozdawczym 12 posiedzeń. Sekcye zbierały się kilkakrotnie w miarę potrzeby.

Na posiedzeniach Wydziału .poza sprawami administracyjnymi omawiano program działalności U. L.

Uniwersytet ludowy uczestniczył w pracach komitetu obchodu jubileuszu Słowackiego (delegaci prof. dr Bruner i H. Witkowska) i w ludowej komisji tego obchodu (dr E. Wróblewska), w komitecie grunwaldzkim (Dr. E. Wróblewska), w komisji dla urządzania poranków w teatrze ludowym (H. Radlińska i Wł. Weychert-Szymanowska), w komitecie wykonawczym polskiego kongresu pedagogicznego (H. Radlińska), w komitecie wiecu przeciwalkoholowego (dr F. Eisenberg). Na kongresie narodowym polskim w Waszyngtonie reprezentował T. U. L. dr Czaki, sekretarz U. L. w Chicago, na międzynarodowy kongres oświatowy w Brukseli wysłano referat o uniwersytetach ludowych w Polsce. (Pomimo nieobecności delegatów, Uniwersytet ludowy był uwzględniony w honorowym prezydium kongresu). Wydział wysłał delegatów na uroczystości otwarcia Domu Ludowego w Wieliczce (K. Czapieński), obchodów pięciolecia i dziesięciolecia kilku związków zawodowych, pisma z życzeniami na otwarcie Domu ludowego w Sosnowcu i Cieszynie, na Zjazd T. S. L., pismo z wyrazami uznania i otuchy do dra M. Janika.

Z księgozbioru Uniw. Lud. ofiarowano dawne dzieła naukowe Akademii Umiejętności, wydawnictwa z XVIII w. Muzeum Narodowemu, podręczniki i wydawnictwa pedagogiczne — Polskiemu Muzeum Szkolnemu.

Biuro Wydziału czynne nieprzerwanie przez cały rok, prócz załatwiania spraw bieżących, udzielało wielokrotnie pomocy samoukom, w wyborze książek, podejmowało wycieczki włościańskie i robotnicze z Królestwa i Galicyi, urządzało dla nich zebrania towarzyskie. Na dochód Oddziału krakowskiego zorganizowano loteryę książkową, „żywy dziennik“ i parę odczytów.

Członków nie zalegających z wkładkami ponad termin ustawowy było 628. Członków zbiorowych (stowarzyszeń) 27. Członków założycieli 12, mianowicie: Towarzystwo Szkoły Ludowej, Stowarzyszenia: Ognisko, Ruch, Zjednoczenie (z lat poprzednich), Fabryka sody w Borku Fałęckim, pp. Trojanowski, dr F. Eisenberg, prof. dr K. Nitsch, A. Rapaportowa, H. Schwarc z r. 1909/10, p. L. Grabowski z r. b.

Wydział doznał w roku bieżącym życzliwej pomocy od wielu instytucji i osób i składa im za to gorące podziękowania. Świetnej

Radzie miasta Krakowa, Radzie m. Podgórze i Izbie Handlowej za subwencje, Wysokiemu Wydziałowi Krajowemu i Zarządowi restauracji Zamku na Wawelu, Zarządowi salinarnemu w Wieliczce, Zarządowi Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych, Dyrekcjom Muzeum Narodowego, Muzeum Czartoryskich, Muzeum Technicznego, Gazowni, Ogrodu Botanicznego, Gabinetu Geologicznego i Zoologicznego, Zarządowi Drukarni Literackiej za ułatwienia dla zwiedzających, Kasie im. Mianowskiego, Towarzystwu Popierania Nauki Polskiej i Towarzystwu Naucz. Szkół Wyższych za bezpłatne nadsyłanie wydawnictw, Redakcyom wszystkich niemal czasopism polskich za bezpłatne egzemplarze lub zniżki dla „Czytelni“, szczególnie Redakcyi „Krytyki“ za stałe nadsyłanie wielu czasopism obcych, biuru powielania p. H. Frydowej za bezpłatne wykonywanie robót dla U. L., wielu zakładom i firmom za wypożyczanie okazów i przyrządów, Dyrekcji „Cyrku Edisona“ za bezpłatne użyczenie sali, Redakcyom: „Gazety Powszechniej“, „Naprzodu“, „Nowej Reformy“ i „Przewodnika Oświatowego“ za łaskawe umieszczanie komunikatów.

Ofiarodawcom książek, którzy zapewnili wielkie powodzenie loteryi książkowej, mianowicie: księgarniom i wydawnictwom M. Arcta, G. Gebethnera, K. Grendyszyńskiego, „Książki“, S. Lewentala, „Macierzy Polskiej“, J. Mortkowicza, „Ogniwa“, B. Polonieckiego, Polskiego Tow. Nakładowego, Towarzystwa Miłośników historyi i zabytków Krakowa, Spółki Wyd. Polskiej, E. Wendego, Staudachera, K. Wojnara i pp. R. Aleksandrowiczównie, prof. Brunerowi, W. Feldmanowi, A. Krausharowi, prof. dr. Nitschowi, St. Posnerowi, Pogorzelskiej, A. Rappaportowej, A. Ripperowi, A. Rógowi, A. Świętochowskiemu, N. Telzowi, H. Witkowskiej, W. Waśniewskiemu, Dr. Z. D. Golińskiej.

Składamy podziękowanie wszystkim, którzy pomocą materialną przyczynili się do działalności Uniw. Lud., więc członkom założycielom: prof. K. Nitschowi, H. Szwarcowi, dr. E. Eisenbergowi, A. Rappaportowej; fabryce Zieleniewskiego za wkładkę 150 koron, pp. Frenklowej, W. Bazesowi, W. Janickiemu i wielu innym, dr. Gumpłowiczowi za pomoc w ciężkiej materialnie chwili.

Osobne, serdeczne podziękowanie składamy wszystkim prelegentom, zwłaszcza tym, którzy ofiarowywali swą pracę bezpłatnie i tym, którzy dopomagali w układaniu programów, wszystkim organizatorom ze sfer robotniczych, którzy podejmowali wiele trudów dla rozwoju U. L., wszystkim pracownikom, którzy swe wolne chwile

spędzali na żmudnej nieraz pracy pomocniczej w U. L., w szczególności pp. Anisfeldównie, W. Golińskiej, A. Idzikowskiemu, W. Choynowskiej, Czekierukowi, Jaśkiewiczowi, Massalskim, Z. Popławskiej, M. Raszkowej, H. Wimutównie, pracownikom Archiwum, Biblioteki, Bibliotekzek wędrownych. Bez ich ofiarnego trudu Uniwersytet Ludowy nie mógłby spełniać swych zadań.

W roku ubiegłym Uniwersytet Ludowy poniósł ciężkie straty przez śmierć dzielnych pracowników.

Odeszła Marcelina Kulikowska. Przed laty kilkunastu przybyła do Galicji po ukończeniu studiów przyrodniczych w Genewie. Wszystkie Jej myśli, wszystkie dążenia skierowane były ku temu, by wśród ludu szerzyć oświatę. Więc pisze książeczki popularne, urządza wykłady, bierze udział w różnych oświatowych robotach. Gdy powstała myśl założenia Uniwersytetu Ludowego całą swą gorącą duszą tej myśli się oddała. Ci, co pracują teraz, ani wiedzą, że w każdej prawie robocie Un. Lud. była Jej inicjatywa, częśćka Jej duszy, Jej umiłowań serdecznych. Ona była jedną z założycieli Biblioteki, Ona zainicjowała wydawnictwa Un. Ludowego, Ona zorganizowała wykłady na prowincji i w stowarzyszeniach i wykladała sama, dopóki Jej wątłych sił starczyło. Na usługi pracy oświatowej oddawała przez długie lata swe środki materyalne, niepospolitą inteligencję i serce kochające wydziedziczonych tego świata.

Odszedł Józef Kwiatek. Życie całe poświęcił na to, by z kajdan wyswobadzać ręce opuszczone, z pleśni otrząsać dusze senne. Bojownik polityczny nowego porządku, był zarazem działaczem kulturalnym, który nowych ludzi pragnął wychowywać. W latach swego pobytu w Krakowie 1902, 1903, 1907-9 wykładał w Uniwersytecie Ludowym. W r. 1907-8 był członkiem Zarządu Głównego. Wykłady Jego, zwłaszcza z dziejów i literatury porywały słuchaczy. Ukazywał robotnikom kulturę, której są dziedzicami, wciągał ich w życie duchowe narodu i ludzkości. Dla uczczenia Jego pamięci grono przyjaciół zainicjowało składki na Fundusz im. Kwiatka. Na wezwanie B. Limanowskiego popłynęły ofiary. Uniwersytet Ludowy ma z nich otrzymać wzorową bibliotekę robotniczą ruchomą im. J. Kwiatka.

Odeszła Faustyna Morzycka, promienna, niestrudzona pracownica oświatowa. Autorka licznych prac popularnych z zakresu krajoznawstwa i historii, nauczycielka, prelegentka, organizatorka, zna-

laższy się w Krakowie po wytrąceniu z umiłowanej wsi lubelskiej, prowadziła w roku 1909/10 wykłady popularne i pogadanki. Przed śmiercią marzyła o ogłoszeniu konkursu na najlepsze odczyty dla miejscowości, niekniętych jeszcze pracą oświatową i najlepsze programy wykładów, zastosowane do potrzeb ludu.

Odeszła strudzeni, pozostawiając żywe, trwałe pamiątki ofiar-
nych trudów.

Cześć Ich pamięci!

Sprawozdanie Sekcji Wykładów w sali głównej.

Wiele trudności i przeszkód stanowiło z początkiem roku szkolnego zdobycie sali wykładowej. Pierwsze wykłady w Hali zbożowej odbyły się w warunkach bardzo niepomysłnych, dalsze korzystały z sali Muzeum Techn. Przemysłowego.

Próba urządzania w sobotę po południu wykładów z demonstracjami kinematograficznymi w lokalu Cyrku Edisona nie powiodła się ze względu na nieodpowiednią godzinę i niekorzystne dla wykładu warunki sali.

Sekcja urządziła w r. szk. 1909/10 155 wykładów z ogólną frekwencją 17.532 słuchaczy w tem 4 wycieczki z 559 uczestnikami t. j. o 8 wykł. i 4.235 słuch. więcej niż w r. 1908/9).

Rok szkolny otwarto uroczystym obchodem ku czci J. Słowackiego, który zgromadził więcej słuchaczy, niż ich mogła pomieścić sala Muzeum.

Wykłady układały się w 4 cykle. Z nich tylko jeden: wiek XVIII stanowił większą całość (42 wykłady), cykl „Człowiek“ nie przybrał planowanych rozmiarów z powodu niespodziewanych wyjazdów prelegentów. Okoliczności przypadkowe przeszkodziły także w rozwinięciu cyklu „Czasy Grunwaldu“. Frekwencja w sali głównej wykazuje znaczną przewagę kobiet (ponad 56%), wyższą, niż przeciętna dla ubiegłego dziesięciolecia (52%). Da się ona wyjaśnić nie tylko przewagą młodzieży żeńskiej, nie otrzymującej wykształcenia w wyższych zakładach naukowych, lecz i przewagą odczytów z dziedziny literatury i sztuki, na które zazwyczaj kobiety liczniej uczęszczają.

Statystyka wykładów w r. szkolnym 1909/10.

Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Słuchaczy		
			mężczyzn	kobiet	ogółem
I. Nauki przyrodnicze.					
Kraje polarne.					
Dr. E. Kiernik	Życie mórz polarnych	1	28	37	65
Dr. L. Sawicki	Zdobycie bieguna północnego	1	49	44	93
Dr. T. Smoleński	Kraje polarne	2	74	110	184
H. Orsza	Z życia ludów północy	2	99	181	280
Człowiek.					
Dr. W. Radwańska	Anatomia i fizjologia człowieka	11	362	500	862
Dr. L. Rajchman	Człowiek w walce z bakteriami	3	103	133	236
Dr. M. Limanowski	O wnętrzu ziemi	4	321	355	676
Dr. W. Kuźniar	Z przyrody Tatr	3	87	126	213
H. Raabe	O pasożytnictwie	2	40	62	102
Dr. L. Sawicki	Zdobycie centralnej Azji	1	30	29	59
K. Zacharkiewicz	O balonach i aeroplanach	2	217	80	297
„ „	Żegluga powietrzna	1	70	80	150
K. Weigner	O skarbach ziemi	1	—	—	50
Dr. F. Eisenberg	O cholercie	1	—	—	422
Wycieczki.					
Prof. Dr. J. Grzybowski i Dr. W. Kuźniar	Wieliczka	2	—	—	193
		37	1480	1737	3882

Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Słuchaczy		
			mężczyzn	kobiet	ogółem
II. Nauki historyczne.					
Wiek XVIII.					
M. Sokolnicki	Wstęp do rewolucyi fran- cuskiej	6	163	310	473
Dr. Jodko	Rewolucya francuska	4	266	348	614
Dr. M. K. Morawski	Dzieje Polski w w. XVIII.	4	120	125	245
Dr. F. Znaniecki	Filozofia XVIII. wieku	5	245	345	590
Prof. T. Pazdanowski	Literatura polska XVIII. w.	5	189	286	475
T. Heryng	Teorye ekonomiczne i spo- łeczne XVIII. w.	3	88	126	214
Prof. T. Rojek	Literatura polityczna w Pol- sce XVIII. w.	3	52	152	204
Dr. T. Szydłowski	O francuskim i angielsk. malarstwie XVIII. w.	4	191	264	455
H. Orsza	Idealy wychowaw. XVIII. w.	2	73	109	182
Czasy Grunwaldu.					
Dr. L. Rymar	Kraków za pierwszych Ja- giellonów	2	47	79	126
Prof. T. Rojek	Grunwald w literaturze pol- skiej	1	37	46	83
Doc. Dr. F. Kopera	O dawnych warowniach Krakowa (w barbakanie)	1	—	—	15
„ „ „ „	Zabytki z czasów Jagielly	1	44	30	74
W. Betley	Pole Grunwaldzkie	1	44	54	98
St. Szpotański	Stronnictwa i organizacye wielkiej emigracyi	12	340	428	768
Dr. B. Limanowski	St. Worcell	1	33	22	55
Dr. F. Perl	Rewolucya franc. 1848 r.	2	52	95	147
		57	1984	2819	4818

Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Słuchaczy		
			mężczyzn	kobiet	ogółem
III. Literatura, sztuka.					
Prof. T. Rojek	J. Słowacki (wykl. inaug.)	1	—	—	569
A. Potocki	Współcz. literatura polska	11	826	1187	2013
E. Woroniecki	Wernyhora w liter. i podan.	2	140	209	349
Prof. T. Pazdanowski	Literatura polska XVIII. w. p. cykl w. XVIII.				
Prof. T. Rojek	Literatura polityczna p. cykl				
" " "	Powstanie listopadowe w li- teraturze polskiej	1	47	144	191
" " "	Mieczysław Romanowski	1	67	87	154
" " "	Grunwald w literaturze p. cykl: Czasy Grunwaldu				
A. Uziembło	Wieczór deklamacyjny Ka- sprovicza	1	81	111	192
J. Dąbrowski	Powrotne fale realizmu w literaturze polskiej	1	30	62	92
" "	O twórczości And. Struga	1	42	86	128
M. Markowska i A. Uziembło	„Pan Balcer w Brazylii“ M. Konopnickiej	1	71	90	161
K. Czapiński	Przełom we współczesnej literaturze rosyjskiej	1	90	98	188
" "	O dramatach L. Andrejewa	1	59	112	171
" "	Współczesne życie umy- słowe w Rosyi	1	48	70	118
" "	Idealy Ibsena	1	55	144	199
T. Grabowski	L. Gaj i odrodz. Chorwacy	3	70	133	203
A. Uziembło	Sztuka żywego słowa	3	209	275	484
" "	O znaczeniu formy w poezyi	3	134	177	311
M. Skrudlik	Malarstwo polskie	2	89	90	179
" "	O twórczości malarskiej Wyspiańskiego	1	27	46	73
Doc. Dr. F. Kopera	Zabytki z czasów Jagielly				
" " " "	Wit Stwosz	3	135	180	315
Dr. T. Szydłowski	Malarstwo XVIII. w. patrz cykl w. XVIII.				
Inż. K. Wyczyński i Dr. T. Szydłowski	Wycieczki. Zamek na Wawelu	2	—	—	366
B. Raczyński i Czop-Umlaufowa	Wieczory Szopenowskie	2	—	—	195
		43	2220	3301	6651

Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Słuchaczy		
			mężczyzn	kobiet	ogółem
IV. Filozofia, pedagogika.					
Dr. J. Żuławski	Spinoza	1	105	87	192
Dr. F. Znaniecki	Filozofia XVIII. w. patrz w. XVIII.				
Cezary Jellenta	J. Rousseau	1	247	246	493
Z. Szybalska	Szkoły nowego typu	1	24	38	62
Wł. Weychert-Szymanowska	Idee wychowawcze na Zachodzie	1	49	103	152
H. Orsza	Ideale wychowaw. XVIII.w. patrz w. XVIII.				
		4	425	474	899
V. Językoznawstwo.					
Prof. Dr. K. Nitsch	O mowie ludu polskiego	2	126	98	224
P. Czubryński	O języku międzynarodow.	2	47	79	126
		4	173	177	350
VI. Nauki społeczne.					
Dr. Z. D. Golińska	Przeludnienie i wyludnienie	3	97	107	204
Z. Heryng	Teorie ekonomiczne i społeczne XVIII. w. p. w. XVIII.				
Dr. B. Limanowski	O narodowości	1	74	107	181
K. Czapliński	Socjologia L. Gumplowicza	1	49	56	105
Wł. Studnicki	Finlandia	1	30	55	85
Dr. A. Wróblewski	Alkoholizm jako choroba społeczna	4	162	195	357
		10	412	520	2932

Przeciętna ilość osób na wykładzie wynosiła ponad 113 osób. Statystyka, uwzględniająca płeć słuchaczy tych wykładów, przedstawia się jak następuje:

	wykładów	mężcz.	kobiet	ogółem
Przyroda	37 (34)	1480	1737 (665)	3882
Historia	33 (31)	1065	1461 (15)	2541
Literatura i sztuka	57 (52)	2733	4079 (1130)	7942
Filozofia i pedagogika	11 (11)	743	928	1671
Językoznawstwo	4 (4)	173	177	350
Społeczne	13 (13)	500	646	1146
Razem	155 (145)	6694	9028 (1810)	17532

Sprawozdanie Sekcyi wykładów dzielnicowych.

Wykładów odbyło się o 93 więcej z 5.261 słuch. więcej, niż w roku ubiegłym, który wykazywał jednak w porównaniu z latami poprzednimi także znaczny przyrost. Główną przeszkodą w tej zdecentralizowanej działalności był brak odpowiednich lokalów: musiały się odbywać w ciasnych izdebkach, w restauracjach, w karczmie, co utrudniało, czasem uniemożliwiało pokazy. Wielkie sale, używane przez Towarzystwa, były udzielane nieregularnie, sala Domu Robotniczego w Podgórzu zajęta często na zgromadzenia, przedłużające się tak, iż wykład trzeba było odwoływać w ostatniej chwili, sala Tanich Domów nieopalana, nieprzystosowana do demonstracji; zdarzyło się, że śnieg padał w niej podczas wykładu. Pomoc organizacyjna ze strony słuchaczy była nierówna, zmienna, zależnie od jednostek, które się jej podejmowały — naogół znaczna i skuteczna. Stowarzyszenie kolejarzy wydało odezwę, nawołującą ogół pracowników kolejowych do popierania Uniw. Ludowego. Niejednokrotnie odbywały się zebrania słuchaczy, na których omawiano plan wykładów. Na posiedzeniach przedstawicieli słuchaczy i prelegentów radzono nad sposobami popularyzacji i podniesieniem sprawności organizacyjnej. Ze strony prelegentów podnoszono na nich, że wykłady powinny być prowadzone systematycznie, nie przystosowywać się do życzeń słuchaczy, lecz podnieść ich ku sobie, wiązać się logicznie, odpowiadając rozbudzonym już zagadnieniom. Ze strony robotników odzywały się głosy, że wykłady w stowarzyszeniach mają rozbudzać ciekawość, nie powinno się więc zatrzymywać długo słuchaczy przy jednej dziedzinie wiedzy. Uniw. Lud. prowadzi systematyczną robotę na kursach wieczornych i w głównej sali wykładowej — tam trzeba skierowywać rozbudzonych słuchaczy.

Tytuły powinny być ciekawe i wyjaśniające treść odczytu, dobrze podawać na afiszach punkty wytyczne. Przeciwno „sensacyjnym” tytułom i przeładowywaniu wykładów obrazami świetlnymi przemawiali stanowczo doświadczeni prelegenci. Uniwersytet Ludowy nie bawi, lecz uczy — powinien przyzwyczajać do głębszego wnikania w treść. Obrazów należy używać tylko o tyle, o ile istotnie do zrozumienia treści dopomagają.

Wzorowy prelegent — „agitator wiedzy“ powinien się obejść bez sztucznych środków podniecania ciekawości. Niezbędną jest dla niego znajomość psychiki słuchacza — wżycie się w światopogląd robotnika, co przeciętnemu inteligentowi przychodzi z trudnością. W tym kierunku należy kształcić pedagogicznie prelegentów.

Wykłady dzielnicowe nie napotykają jednakowej publiczności. W niektórych lokalach, zwłaszcza na przedmieściach, jest ona zmienna, obejmuje ludzi różnego wieku i różnego stopnia przygotowania. Ta sama przeszkoda hamuje działalność systematyczną w stowarzyszeniach młodzieży robotniczej, gdzie schodzą się dzieci niemal z dorosłymi młodzieńcami. W związkach zawodowych, w fabrykach poziom słuchaczy jest prawie równy — tam też najłatwiej przeprowadzić robotę planową.

Dla niej — brak prelegentów, zwłaszcza w dziedzinie historii kultury i zjawisk bieżącego życia kulturalnego. Interes naukowy słuchaczy ze sfer robotniczych, wywołany przez kwestyę, które doświadczenie życiowe im nasuwa, zaspokoić nie jest łatwo. Trzeba nie tylko mieć wiedzę uniwersytecką, trzeba patrzeć w życie. Trzeba nieraz się zająć nie temi kwestyami, które dla specjalisty są w nauce najciekawsze i najbliższe, lecz temi — najczęściej bardzo szerokimi i skomplikowanymi — które rozjaśniają słuchaczowi jego widnokręgi. Wykłady robotnicze wymagają nie dawania okruszków wiedzy, lecz jej zdobyczy ogólniejszych. Przygotowanie odczytu może być nieraz trudnem dla prelegenta — napewno się jednak opłaci, uświadomi jemu samemu niedostrzegane poprzednio związki, postawi nowe zagadnienia. Popularyzacja tak pojęta jest twórczością. Powinna pociągnąć ku sobie, porwać pracowników, którzy nowych dróg szukają.

Statystyka wykładów, prowadzona przez gospodarza lokalu lub prelegenta, nie podaje ilości kobiet i mężczyzn. Jak w latach poprzednich, słuchaczami byli prawie wyłącznie mężczyźni (z wyjątkiem Stow. robotnic, kolejarzy i pracowni Szwarcza).

Statystyka wykładów dzielnicowych.

Kraków.

Związek Stowarzyszeń robotniczych.

(Introligatorzy).

1. *K. Zacharkiewicz — Dziwy elektryczności	80
2. *K. Zacharkiewicz — O gramofonie	50
3. *M. Ramułt — Życie w morzu	50
4. 5. *M. Kiernikowa — Budowa ciała ludzkiego	82

(Malarze).

6. *H. Raabe — Jak zbudowane jest ciało człowieka	30
---	----

(Stolarze).

7. *H. Raabe — Jak zbudowane jest ciało człowieka	90
---	----

(Kamieniarze).

8. 9. 10. 11. 12. 13. K. Czapiński i H. Gottlieb — Historia ruchu robotniczego	240
14. *H. Raabe — Ciało człowieka	38
15. *T. Gross — O niewidzialnych istotach żywych	30
16. H. Gottlieb — Ustrój Galicyi	40
17. Z w i e d z a n i e Muzeum Narodowego	20
18. Z w i e d z a n i e Wystawy obrazów pod przew. H. Gottlieba	40

(Metalowcy).

19. 20. 21. 22. 23. 24. Z w i e d z a n i e Ogrodu botanicznego, Muzeum Narodowego, Wystawy grunwaldzkiej, Muzeum Przemysłowego, Muzeum Czartoryskich, Drukarni Literackiej — pod przew. G. Brzezińskiej, H. Orszy, Dr. Drobnera, L. Lepszego	276
25. 26. H. Gottlieb — Wrażenia z wystawy brukselskiej	100
27. K. Czapiński — Początki kultury	45

(Cieśle).

28. 29. 30. H. Gottlieb — Z podróży do Belgii	135
31. K. Czapiński — Rok 1848	55
32. J. Stefanowicz — O cholery	45

(Kobiety).

33. Sawicka — O Grunwaldzie	12	1458
---------------------------------------	----	------

Sala Uniwersytetu Ludowego.

1. H. Orsza — Dzieje Krakowa (dla wycieczki)	50	
2. H. Orsza — Grunwald (dla „Wzajemnej Pomocy“)	30	80

Do przeniesienia . . . 1538

*) Wykłady oznaczone gwiazdką były objaśnione pokazami lub obrazami świetlnymi.

Stowarzyszenie kolejarzy.

	Z przeniesienia . . .	1538
1. *Dr. W. Kuźniar — O powstaniu świata (m. 13 k. 7)	20	
2. 3. *H. Raabe — O rozwoju życia na ziemi (m. 47 k. 26)	73	
4. H. Raabe — O Darwinie (m. 30 k. 18)	48	
5. Dr. W. Kuźniar — O człowieku pierwotnym (m. 55 k. 35)	90	
6. 7. 8. *J. Baścik — Anatomia człowieka (m. 90 k. 60)	150	
9. Dr. Wróblewski — O alkoholizmie (m. 25 k. 15)	40	
10. 11. Dr. Merz — Z higieny dziecka (m. 100 k. 55)	155	
12. *Dr. Eisenberg — O świecie niewidzialnym (m. 50 k. 40)	90	
13. *Dr. B. Drobner — Czego nas uczy chemia (m. 46 k. 26)	72	
14. 15. *Dr. B. Drobner — Technologia chemiczna (m. 102 k. 45)	147	
16. 17. H. Kołodziejski — Z dziedziny fizyki (m. 54 k. 24)	78	
18. Inż. Teodorowicz — Z dziedziny techniki (m. 30 k. 14)	44	
19. Dr. J. Rapaport — Austriackie prawo o odszkodowaniach (m. 31 k. 12)	43	
20. Idzikowski — O Grunwaldzie	110	1160

Sala Tanich Domów.

1. *Dr. F. Eisenberg — Czego chce higiena	203
2. 3. *H. Raabe — Jak zbudowane jest ciało człowieka	87
4. J. Baścik — Jak strzedz się gruźlicy	60
5. 6. 7. 8. 9. *K. Zacharkiewicz — O elektryczności	215
10. *K. Zacharkiewicz — O gramofonie	83
11. *Dr. B. Drobner — Cuda chemii	78
12. Dr. E. Kiernik — Rozwój życia na ziemi	54
13. 14. *H. Raabe — O Darwinie	76
15. 16. *Weigner — Z dziejów ziemi	52
17. Wł. Weychert-Szymanowska — Jak wychowywać dzieci	132
18. R. Landwirtówna — O konstytucji austriackiej	55
19. Dr. Balsigerowa — Społeczne i ekonomiczne przyczyny drożyzny	21
20. K. Czapinśki — Życie społeczne w Niemczech	36
21. K. Czapinśki — Wiele marzyciele	82
22. *H. Orsza — Historia żydów w Polsce	35
23. 24. R. Landwirtówna — O wielkiej rewolucji francuskiej	54

1323

Fabryka Zieleniewskiego.

1. *K. Zacharkiewicz — O balonach i aeroplanach	52
2. *Dr. B. Drobner — O gazie oświetlającym	38
3. Zwiedzanie gazowni	54
4. *Inż. Freundenson — O elektryczności	48
5. 6. *H. Raabe — Budowa ciała ludzkiego	92
7. J. Kuć — Zdrowie przy pracy	51
8. J. Kuć — Higiena metalowca	31

Do przeniesienia . . . 366 4387

	Z przeniesienia . . .	366	4387
9. 10. 11. J. Baścik — Życie, choroba i śmierć . . .		98	
12. J. Baścik — Jak się strzec gruźlicy . . .		26	
13. Dr. W. Kuźniar — Człowiek przedhistoryczny . . .		46	
14. 15. 16. Wł. Weychert-Szymanowska — Literatura polska . .		173	
17. Dr. J. Szymański — Polacy w Ameryce . . .		55	
18. T. Szpotkański — Grunwald . . .		20	784
(p. „Związek“: metalowcy)			

Pracownia Szwarca.

1. *M. Kiernikowa — Budowa ciała ludzkiego . . .	54	
2. J. Baścik — Życie, choroba i śmierć . . .	50	
3. *Dr. F. Eisenberg — O gruźlicy . . .	35	
4. Dr. B. Drobner — Czego nas uczy chemia . . .	40	
5. Dr. W. Kuźniar — O powstaniu świata . . .	45	
6. M. Markowska — Legiony polskie . . .	65	
7. Dr. M. Balsigerowa — Ekonomiczne i społeczne przyczyny drożyzny . . .	40	
8. Zwiedzanie Muzeum pod przew. Dr. Szydłowskiego . . .	15	344

Stowarzyszenie „Postęp“.

1. Dr. W. Kuźniar — Powstanie świata . . .	130	
2. *H. Raabe — O Darwinie . . .	75	
3. H. Kołodziejcki — Pojęcia ludów pierwotnych . . .	30	
4. J. Baścik — Życie, choroba i śmierć u człowieka . . .	65	
5. *Dr. L. Rajchman — O gruźlicy . . .	130	
6. Wł. Szymanowska — O nowych szkołach . . .	110	
7. K. Czapiński — Życie społeczne Francji . . .	80	
8. *H. Orsza — Grunwald . . .	60	
9. Zwiedzanie Muzeum Narodowego pod przew. H. Orszy . .	59	739

Stowarzyszenie handlowców.

1. W. Feldman — Co to jest kultura . . .	48	
2. Dr. L. Rajchman — Nauka a życie . . .	7	
3. *Dr. L. Rajchman — Zdobywcze bakterjologii . . .	15	70

Stowarzyszenie „Vorwärts“.

1. K. Czapiński — Początki ruchu robotniczego . . .	50	50
---	----	----

Stowarzyszenie młodocianych robotników.

1. 2. 3. 4. 5. 6. *H. Raabe — Budowa i życie zwierząt . . .	450
7. 8. *H. Raabe — O Darwinie . . .	140
9. 10. *J. Porazińska — Życie roślin . . .	156
11. *M. Ramułt — Życie w morzu . . .	70

Do przeniesienia . .	816	6374
----------------------	-----	------

	Z przeniesienia . . .	816	6374
12.	*M. Kałużyński — Jak zbudowany jest mikroskop	65	
13. 14.	*M. Orsetti — O promieniach Roentgena	150	
15.	*H. Wimutówna — Podróże do bieguna	50	
16.	*H. Wimutówna — Co się dzieje w niebie	40	
17.	R. Landwirtówna — O konstytucyi austriackiej	70	
18.	Dr. M. Balsigerowa — Urządzenia gminne	60	
19.	K. Czapiński — Życie społeczne w Niemczech	120	
20.	K. Czapiński — Życie społeczne we Francyi	60	
21.	R. Landwirtówna — Rewolucya francuska	56	
21.	F. Morzycka — Wyzwolenie niewolnika	135	
23. 24.	Dr. A. Wróblewski — O godności ludzkiej	60	
25.	Z. Zacharkiewiczówna — Jednostka i społeczeństwo	60	
26.	Wł. Szymanowska — O nowej szkole	30	
27.	Uziembło — O poezyi	65	1837

Stowarzyszenie młodocianych robotnic.

1.	*M. Ramułt — Życie w morzu	60	
2. 3.	*H. Wimutówna — Poznawanie ziemi	30	
4.	*H. Wimutówna — Podróże do bieguna	40	
5.	H. Orsza — Życie ludów północy	26	
6.	*H. Wimutówna — O kometach	16	
7. 8. 9.	*J. Porazińska — Życie roślin	104	
10.	*M. Ramułt — Życie owadów	45	
11.	*H. Raabe — Jak zbudowane jest ciało człowieka	54	
12. 13. 14.	J. Stefanowicz — Hygiena	180	
15.	J. Baścik — O gruźlicy	40	
16.	J. Baścik — Życie, choroba i śmierć	88	
17.	H. Kołodziejewski — Pojęcia ludów pierwotnych	65	
18.	F. Morzycka — Wyzwolenie niewolników	30	
19.	Dr. M. Balsigerowa — Ruch współdzielczy	50	
20.	R. Landwirtówna — Konstytucya austriacka	60	
21.	K. Czapiński — Wielcy marzyciele	20	
22.	K. Czapiński — Drożyzna	40	
23.	K. Czapiński — Lasalle	25	
24.	K. Czapiński — Francya	30	
25.	Dr. Wróblewski — O wartości czynów	50	
26.	F. Morzycka — Jak powinna być wychowana kobieta	30	
27.	K. Czapiński — Gorkij i jego powieści	35	
28.	A. Uziembło — Wieczór deklamacyjny	30	
29. 30. 31.	Wycieczki do Ogrodu botanicznego (3-cia z wykładem M. Ramułta)	105	
32. 33.	Zwiedzanie Muzeum Czartoryskich (poprzedzone wykładem A. Kulwiecia)	70	
34.	Zwiedzanie Wawelu (pod przew. Z. Zacharkiewiczówny)	30	1353

Stowarzyszenie młodzieży robotniczej.

	Z przeniesienia	9564
1. T. Jemielewski — O potopie	46	
2. *H. Wimutówna — Podróże do bieguna	50	
3. H. Orsza — Powstanie listopadowe	66	162

Stowarzyszenie „Młodość“.

1. *Dr. W. Kuźniar — O wulkanach	50	
2. *H. Wimutówna — O kometach	60	
3. T. Gross — O kometach (na błoniach)	40	
4. T. Gross — Wycieczka do kamieniołomów	11	161

Borek Fałęcki.

1. *K. Zacharkiewicz — O aeroplanach	40	
2. *K. Zacharkiewicz — Dziwy elektryczności	43	
3. *H. Wimutówna — Co się dzieje na niebie	30	
4. *M. Ramułt — Życie w morzu	35	
5. H. Kołodziejski — Pojęcia ludów pierwotnych	30	
6. Zwiedzanie Muzeum Czarotoryskich pod przew. G. Brze- zińskiej	52	230

Czarna Wieś.

1. *T. Jemielewski — O kometach	80	
2. *S. Weigner — Skąd się wzięły kamienie	92	
3. *H. Wimutówna — Chiny	40	
4. Wł. Weychert-Szymanowska — Powstanie listopadowe	30	
5. H. Orsza — O Grunwaldzie	100	
6. Zwiedzanie Wawelu pod przew. H. Orszy i T. Lipiń- skiego	42	384

Dąbie.

1. R. Landwirtówna — O powstaniu styczniowym	15	15
--	----	----

Dębniaki.

1. 2. *K. Zacharkiewicz — O balonach i aeroplanach	55	
3. *K. Zacharkiewicz — O gramofonie	15	
4. *H. Raabe — O Darwinie	25	
5. 6. *Dr. B. Drobner — Fałszerstwa środków spożywczych	37	
7. *Hantowerówna — Zabawa i obrazy dla dzieci	50	182

Ludwinów.

1. J. Baścik — Życie, choroba i śmierć u człowieka	40	
2. Dr. Kepler — Choroby zakaźne	40	
	Do przeniesienia	80 10698

	Z przeniesienia . . .	80 10698	
3. J. Baścik — O gruźlicy		20	
4. Dr. A. Wróblewski — Alkoholizm		30	
5. Dr. W. Kuźniar — Jak wyglądała dawniej nasza ziemia		45	
6. Zwiedzanie gabinetu geologicznego pod przew. T. Jemielewskiego		30	
7. Zwiedzanie Ogrodu botanicznego pod przew. T. Tacikowskiego		28	
8. W. Hantowerówna — Jak żyli ludzie w najdawniejsz. czasach		30	
9. Wł. Weychert-Szymanowska — Powstanie listopadowe		30	
10. Dr. E. Wróblewska — Powstanie styczniowe (na wieczorku)		80	
11. Zwiedzanie Muzeum Narodowego pod przew. H. Orszy		14	
Zwiedzanie Muzeum Czarotaryskich (wspólnie z Borkiem Faleckim)			
12. Zwiedzanie Wawelu pod przew. A. Kulwiecia		30	
13. *K. Czapiński — Chiny		30	
14. H. Gottlieb — Stany Zjednoczone		50	497

Nowa Wies.

1. *H. Raabe — Budowa ciała ludzkiego	12	
2. *Weigner — Skąd się wzięły kamienie na polach	30	
3. *K. Czapiński — Chiny	35	
4. *H. Wimutówna — Pogadanka dla dzieci	15	92

Prądnik Czerwony.

1. *Dr. W. Kuźniar — Człowiek przedhistoryczny	60	
2. *M. Ramułt — Życie w morzu	30	90

Podgórze.

1. *K. Zacharkiewicz — Podbój powietrza	40	
2. *K. Weigner — Tajemnice ziemi	60	
3. *H. Raabe i K. Czapiński — Darwin	100	
4. W. Kuźniar — O węglu kamiennym	60	
5. W. Feldman — Wielcy myśliciele	30	
6. Dr. B. Limanowski — O powstaniu listopadowem	50	
7. Wł. Weychert-Szymanowska — Rok 1863	100	
Dla młodzieży:		
8. 9. Wł. Weychert-Szymanowska — O powstaniu listopadowem i demokracji	32	
10. Wł. Weychert-Szymanowska — O Mickiewiczu	8	
11. J. Porazińska — Życie owadów	30	
12. H. Wimutówna — Chiny	30	540
Do przeniesienia . . .		11917

Rakowice.

	Z przeniesienia	11917
1. T. Jemielewski — O niebie, słońcu i gwiazdach	40	
2. J. Baścik — Życie, choroba i śmierć u człowieka	16	
3. J. Baścik — O gruźlicy	20	
4. J. Stefanowicz — Hygiena	12	
5. M. Ramułt — Życie owadów	16	
6. Wł. Szymanowska — O chłopach i mieszczanach w Polsce	16	
7. T. Morzycka — Wyzwolenie niewolników	18	
8. W. Feldman — O teatrze (dla Kółka dramatycznego)	13	
9. T. Szpotański — O Grunwaldzie	8	159

Zwierzyniec.

1. H. Raabe — Jak zbudowane jest ciało człowieka	50	50
Razem	12126	

Ogółem wykładów 248 (w r. z. 154), słuchaczy 12126 (w r. z. 6865).

Według tematów: wykładów przyrodniczych i technicznych było 143 (57·7%), historycznych 36 (14·5%), literackich 23 (9·2%), społecznych 33 (13·3%), z dziedziny etyki i wychowania 10 (4%), pogadanek dla dzieci 3 (1·2%).

Sprawozdanie kursów wieczornych.

Kursy były zorganizowane w podobny sposób, jak w roku ubiegłym.

Odbływały się w lokalu U. L. i w lokalu Stowarzyszeń.

Urządzono kursy następujące:

Język polski (p. G. Brzezińska) zapisanych 35 osób, 3 kursy, lekcji 48. Przeciętna frekw. 10 osób na lekcji.

Język niemiecki (kurs wyższy p. Semelkówna, niższy p. Freudensonówna). Zapisanych 45. Frekwencja na wyższym kursie 12—15 osób, na niższym 5, lekcji 48.

Arytmetyka (p. M. Gerschówna, St. Kragen), lekcji 34 (dwa kursy), zapisanych 11 osób, frekwencja przec. 6.

Buchalteria (p. K. Barański, później p. St. Fromowicz), zapisanych 19 osób. Lekcji 40. Przeciętna frekw. 16.

Stenografia (p. M. Góral). Zapisanych 18 osób, lekcji 36. Przeciętna frekw. 15.

Literatura polska (p. Wł. Weychert-Szymanowska), lekcyj 10, przeciętna frekw. 14.

Ekonomia (p. K. Czapiński), lekcyj 12, przeciętna frekw. 7 osób.

Chemia (p. Salibill), lekcyj 5, frekwencja przeciętna 10 (nie-dokończona z powodu frekwencji zbyt zmiennej co do osób).

Lekcje w lokalach stowarzyszeń lub w lokalu U. L. dla mniejszych grup prowadzili: K. Warchalski, M. Hantowerówna, H. Dłuska, W. Choynowska, Gruszecka, Fischlerówna, T. Gross i inni.

Doświadczenie wskazało, że należy urządzać egzaminy wstępne i starannie dobierać uczniów do kompletów, co przedstawia wielkie trudności, nie stać nas bowiem na prowadzenie tylu kursów, ilu wymaga potrzeba słuchaczy. Brak zwłaszcza lokali. W stowarzyszeniach lekcje odbywają się nieregularnie, trudno nad nimi rozciągać kontrolę, do lokalu U. L. za daleko jest wielu uczniom, zwłaszcza, że lekcje odbywają się późnym wieczorem. Udostępnienie dla kursów sal szkolnych rozwiązałoby wiele trudności. Prawidłowy bieg kursów zapewniłoby mogło zakontraktowanie stałych nauczycieli, zwłaszcza nauczycielki języka polskiego dla Stowarzyszeń robotniczych.

Na to brak środków pieniężnych. Pomoc dobrowolna młodzieży akademickiej staje się konieczną, nie zawsze odpowiednią ze względu na przerwy wakacyjne.

Sprawozdanie Biblioteki.

Znaczny wzrost wypożyczeń (o 2.000 tomów) stoi w związku z nabyciem nowych dzieł i przeprowadzeniem w r. zeszłym porządku w Bibliotece. Nowy katalog, który wkrótce będzie wydrukowany, przyczyni się zapewne do dalszego wzmożenia ruchu Biblioteki. Biblioteka wzrosła o 597 dzieł w 678 tomach (z tego otrzymano 376 dzieł w 406 tomach, nabyto 221 w 272 tomach). Usunięto jako zużyte 100 dzieł w 129 tomach — przyrost wynosiłby więc 549 tomów, gdyby nie to, że 79 dzieł w 100 tomach uważać należy za przepadłe — mimo interwencji kursora niepodobna ich wydostać. W roku przyszłym trzeba będzie przedsięwziąć kroki energiczniejsze przeciwko czytelnikom, przetrzymującym własność społeczną.

Biblioteka wypożyczyła 35.619 czytelnikom 41.841 tomów, oprócz tego wypożyczano jako biblioteki ruchome komplety książek Stowarzyszeniom i Oddziałom Uniw. Lud.

Statystyka wypożyczeń.

1) Abonenci zapisani w Bibliotece.

Miesiąc	Dni	Czytelnicy				Książki				Ogółem	
		Mężczyzn	kobiet	chłopców	dziewcząt	Mężczyzn	kobiet	chłopców	dziewcząt	czytelników	tomów
X.	26	1601	1243	81	55	1830	1424	88	57	2980	3399
XI.	25	1721	1289	90	65	1987	1410	95	75	3165	3567
XII.	25	1612	1330	130	73	1949	1513	140	83	3145	3685
I.	24	1743	1303	144	94	1967	1480	151	92	3284	3690
II.	24	1885	1415	141	70	2150	1604	143	78	3511	3975
III.	25	1922	1405	125	60	2182	1616	132	68	3512	3998
IV.	25	1679	1215	102	52	1910	1399	103	52	3048	3464
V.	24	1620	1165	93	30	1723	1323	97	30	2908	3173
VI.	25	1306	929	79	45	1538	1108	79	45	2359	2770
VII.	24	1025	907	95	81	1249	1044	97	84	2108	2474
VIII.	26	1280	1070	90	97	1356	1185	97	100	2537	2738
IX.	25	1284	1095	103	70	1620	1315	123	90	2552	3148
	298	18678	14366	1273	792	21461	16421	1345	854	35109	40081

2) Stacya u Schwarca 160 360

3) Stacya u Zieleniewskiego 200 700

4) Prelegenci itp. 150 700

Razem 35619 41841

Według działów czytelnictwo przedstawia się jak następuje (u abonentów dorosłych, zapisanych w bibliotece):

Książki naukowe:

Mężczyźni 5593 tomy, kobiety 2974 tomy, ogółem 8567 tomów.

„ 65% „ 35%

Książki beletrystyczne:

Mężczyźni 15868 tom., kobiety 13447 tom., ogółem 29315 tomów.

„ 54% „ 46%

Wśród 1410 zapisanych czytelników było :

według zajęcia :	mężczyzn	kobiet	ogółem
Robotników, rzemieślników	163	139	302
Handlowców i urzędników	83	43	126
Nauczycieli	45	44	89
Zawody wolne	27	10	37
Młodzież kształcącą się	420	262	682
nie podało	78	96	174
Razem	816	594	1410

Według wieku :	mężczyzn	kobiet	ogółem
do lat 15	78	51	129
od „ 15—20	352	240	492
„ „ 20—30	243	172	415
„ „ 30—40	47	37	84
powyżej lat 40	15	16	31
nie podało wieku	90	69	159
Razem	816	594	1410

W porównaniu z okresem ubiegłym zmniejszyła się wśród czytelników ilość kształcącej się młodzieży, wzrosła przeszło w dwójnasób ilość robotników i rzemieślników (których liczba jest znacznie wyższą, niż wykazują spisy abonentów biblioteki — korzystają bowiem z książek za pośrednictwem bibliotek ruchomych i stacyj fabrycznych), według wieku przybyło czytelników w najliczniejszych kategoriach od 15—30 lat. Bibliotekarzami byli w roku sprawozd. pp. J. Gawliński i W. Jankiewicz. Pomoc przy wydawaniu książek, katalogowaniu i urządzaniu loteryi książkowej niesli ofiarnie pp. W. Berezowski, J. Chotkowski, A. Dąbrowski, M. Góral, E. Malinowska, F. Silberholzówna, H. Stefanowiczowa, J. Tarapani i J. Wyszacki.

Biblioteczki ruchome,

w r. b. prowadzone przez: pp. S. Rostównę, S. Kragenównę, T. Grossa, J. Wyszackiego, Fiszlerównę, rozwinęły się znacznie. Kierownicy zawierali bliższe stosunki ze stowarzyszeniami robotniczymi. Ustanowiono pomocników dla miejscowych bibliotekarzy, w stowarzyszeniach robotników i robotnic młodocianych wydawanie

książek przez członków sekcji okazało się bardzo skutecznem dla podniesienia czytelnictwa. Urządzano zebrania z bibliotekarzami lub ludźmi pracującymi w stowarzyszeniach w sprawie doboru książek, członkowie sekcji biblioteczek chodzili do stowarzyszeń dowiadywać się, czy książki odpowiadają potrzebom czytelników. Z prowincją utrzymywano stosunki listowne. Najwięcej żądano książek beletrystycznych, zwłaszcza powieści historycznych i opisu podróży. Ogółem wysłano 829 książek w 29 kompletach. 4 komplety otrzymał Zakrzówek, po 3 — Rakowice i stow. młod. robotnic, po 2 — Ludwinów, Wola Duchacka, Przeclaw, Stow. „Młodość“, po 1 — Czerwony Prądnik, Czarna Wieś, Dąbie, młod. robotnicy, stow. młodzieży robot., Tarnów, Wieliczka, Chrzanów, Dąbrowa, Karwina, Bogumin.

Dla 12 kompletów otrzymano dane statystyczne:				ogółem
Beletrystykę . .	(207 ks.)	czytało 597 męż. i 242 kobiet	—	839
Ks. histor. i społecz. (74 ks.)	„	171 „ i 38 „	—	209
Przyrodnicze . .	(592 ks.)	„ 62 „ i 26 „	—	88
Z 12 kompletów (340 ks.) czytało 830 męż. i 306 kobiet				—1136

Sprawozdanie Czytelní.

Czytelnia posiadała stale 108 pism. mianowicie:

I. Polskie czasopisma naukowe i literackie:

Architekt, Biblioteka Warszawska, Krytyka, Książka, Kultura polska, Lud, Nowe Tory, Muzeum, Myśl niepodległa, Ogrodnictwo, Polski Przegląd emigracyjny, Poradnik językowy, Przegląd filozoficzny, Przegląd oświatowy, Poradnik teatrów i chórów włościańskich, Przyszłość, Przemysławiec, Sfinks, Szkolnictwo, Wiadomości matematyczne, Wychowanie, Wyzwolenie, Wszechświat, Ziemia, Tygodnik lekarski, Świat, Tygodnik ilustrowany.

II. Obce czasopisma naukowe i literackie:

Dokumente d. Fortschritts, Kunst, Mercure de France, Neue Zeit, La Revue, Neue Rundschau, Studio, Das freie Wort, Wissen für Alle, Zentralblatt für Volksbildungswesen, Umschau.

III. Polskie czasopisma polityczne i popularne:

Echa Piotrkowskie, Głos lekarzy, Głos nauczycieli lud., Głos ludu śląskiego, Jedność, Kupiec polski, Młot, Nowości ilustrowane,

Prawda, Prawo ludu, Promień, Promyk, Przedświt, Przegląd socjal-demokratyczny, Przegląd narodowy, Przyjaciół ludu, Robotnik śląski, Społeczeństwo, Ster, Świat słowiański, Słowo i czyn, Tygodnik suwalski, Tygodnik, Wiedza, Wschód, Zaranie, Zorza ojczysta, Wieniec i Pszczółka.

IV. Obce czasopisma polityczne:

Arbeiterschutz, Correspondenzblatt, Fachblatt, Oesterreichische Rundschau, Nasza Niwa, Socialistische Monatshefte, Social Demokrat, Sowremiennyj Mir, Simplicissimus, Tabakarbeiter, Ukrainische Rundschau.

V. Dzienniki polskie. A) Z Galicyi: Czas, Gazeta lwowska, Gazeta powszechna, Głos Narodu, Kuryer lwowski, Naprzód, Nowa Reforma, Słowo Polskie; B) Z Królestwa i Litwy: Głos plocki, Goniec, Goniec wileński, Gazeta Radomska, Gazeta warszawska, Kuryer lubelski, Kuryer poranny, Kuryer warszawski, Nowa Gazeta; C) Z zaboru pruskiego: Kuryer poznański i Gazeta Robotnicza; D) Z Ameryki: Dziennik Ludowy i Zgoda.

VI. Dzienniki obce — Arbeiterzeitung, Neue freie Presse, Riecz, Sowremiennoje Słowo, Vorwärts. Czas pewien Humanité.

Ruch w Czytelni wykazuje następująca tablica:

październik	1277
listopad	1299
grudzień	1198
styczeń	1444
luty	1263
marzec	1077
kwiecień	1178
maj	1063
czerwiec	646
lipiec	641
sierpień	719
wrzesień	944

Ogółem . . . 12749

Sprawozdanie Archiwum.

Archiwum społeczne zostało uporządkowane. Na kilku zebraniach omawiano dalsze jego prowadzenie: zupełny brak środków

nie pozwala na gromadzenie dokumentów, odnoszących się do całego życia społecznego, nawet do bezpośrednio interesujących pracowników U. L. spraw kultury robotniczej. W r. sprawozd. zajęto się zebraniem materiału, tyającego się kas chorych, który ma być opracowany przez pracownika Archiwum; w toku jest zbieranie dokumentów w sprawie bytu i wykształcenia robotników młodocianych.

Z Archiwum korzystało 35 osób, wypożyczono 59 druków i broszur.

Polskie Archiwum Oświatowe wzrosło znacznie, objęło ponad 2.000 druków i książek, katalogowanych według systemu dziesiętnego. Nawiązaliśmy stosunki z Instytutem Bibliograficznym w Warszawie i z Międzynarodowym Inst. Bibl. w Brukseli, obowiązując się dostarczać polskiej bibliografii oświatowej wzamian za międzynarodową. Polskie Archiw. Ośw. udzielało informacyi i pośredniczyło w nabywaniu katalogów, przeźroczy itd. kilku instytucjom w Ameryce, Poznańskiem i w Królestwie. Wydawnictwo Książki zbiorowej „Praca oświatowa“ uległo zwłoce z powodu niepunktualności współpracowników. Obecnie zostało wysłane księgarni M. Arcta, która podjęła się wydania.

Przy układaniu Archiwum pracowały pp. Anisfeldówna, H. Dłuska, M. Rydzewska.

W związku z działalnością Archiwum rozpoczęliśmy ankietę wśród młodocianych robotników. Kwestyonyaryusz, opracowany siłami zbiorowemi, obejmuje pytania tyające się bytu ekonomicznego i wykształcenia młodocianych robotników. Do dnia 1. X. 1910 zebrano 152 odpowiedzi, rzucających wiele światła na stosunki rzeczywiste, różne od ustaw i norm zazwyczaj przyjmowanych. Dalsze badania są w toku, kierownictwo objęła dr. Z. D. Golińska.

Sprawozdanie kasowe

wyказuje w porównaniu z rokiem przeszłym (o budżecie najwyższym od czasu istnienia oddziału) wzrost znaczny, odpowiadający rozwojowi pracy U. L. Na podkreślenie zasługuje wzrost ofiar i subwencyi. Wkładki przyniosły więcej niż w latach ubiegłych — niestety opieszałość wielu członków sprawia, że to, najwłaściwsze źródło dochodów Towarzystwa, nie daje jeszcze tyle, ile dać powinno. Stowarzyszenia, które są członkami zbiorowymi, zalegają

z wkładką, pomimo, że świadczenia U. L. dla ich członków wydatnie się podniosły. Wykłady przyniosły więcej niż w roku zeszłym z powodu odpowiedniej sali. Biblioteka ma wiele zaległości u abonentów. Na mniejszy dochód Czytelni wpłynął masowy wyjazd emigrantów i — brak wstrząsających wydarzeń, któreby budziły czytelnictwo (wypadki październikowe podzialały wybitnie na podniesienie frekwencji). Pożyczki gotówkowe zostały pokryte w znacznej części.

Wydatki Zarządu Głównego spadły w roku sprawozdawczym całym niemal ciężarem na kasę Oddziału krakowskiego. Od trzech lat zamiast 20% wkładek Oddział dawał Zarządowi Głównemu lokal, światło, służbę, użyczał zbiorów i książek. W roku bieżącym kosztą administracyjne (opłata sekretarki itp.), niezbędne przy rozszerzonej działalności biura, pokryć musiano za Zarząd Główny. Zjazd delegatów zająć się powinien wynalezieniem źródeł dochodu Zarządu Głównego.

Z przedsiębiorstw dochodowych, które w r. b. zasiły kasę Biblioteki — loterya książkowa doznała wielkiego powodzenia. Przez staranny dobór książek, wśród których były najwybitniejsze dzieła literatury pięknej i naukowej, loterya ta miała znaczenie nie tylko finansowe dla Towarzystwa, lecz i ideowe: rozpowszechniła 500 dobrych książek.

Na dochód Oddziału krakowskiego Wydział zamierza urządzić loteryę artystyczną na podobnych warunkach, jak loterya książkowa. Złożono do Ministerstwa Skarbu podanie o zezwolenie na tę loteryę. Ma być wydane 2000 losów po 1 K 20 h — co drugi los wygrywa. Na 1000 fantów złożą się dzieła sztuki czystej i stosowanej.

Dotychczas Wydział uzyskał wiele cennych darów, wśród nich oryginały St. Wyspiańskiego, Jacka Malczewskiego, Stanisława Dębickiego, Vlastimila Hofmana, Jana Bukowskiego, Żelechowskiego, za co składa ofiarodawcom serdeczne podziękowanie.

DOCHODY.

Sprawozdanie kasowe

		K	h
1	Saldo	27	15
2	Wkładki:		
	Członkowie założyciele	800—	
	Członkowie wspierający	230—	
	Członkowie Stowarzyszenia	164—	
3	Członkowie zwyczajni	1386·30	2580 30
	Subwencje:		
	Rada m. Krakowa	1300—	
	Rada m. Podgórze	100—	
4	Izba handl. i przemysł. w m.	200—	1600 —
	Datki jednorazowe:		
	Dary	1527·97	
	Z puszek	172·24	1700 21
5	Wykłady:		
	Wstępy	1116·56	
	Opłaty kursów wieczornych	318·90	
	Odczyty, wycieczki i inne	1677·64	3113 10
6	Biblioteka:		
	Opłaty członków	485·11	
	Opłaty abonentów	1318·44	
	Abonamenty dodat. i wezwania	416·50	
	Dochód z loteryi	912—	
	Za wypożyczone tomy	705·26	3837 31
7	Czytelnia:		
	Opłaty członków	111·10	
	Opłaty abonentów	148—	
	Wstępy	488·99	
	Podprenumerata i makulatura	80·70	828 79
8	Wydawnictwa:		
	Własne	198·97	
	Obce	191·64	390 61
9	Podnajem sali i inne	75	82
	Do przeniesienia	14153	29

za rok 1909/1910.

ROZCHODY.

		K	h
1	Lokal:		
	Czynsz	2200—	
	Opał i światło	506·19	
	Porządkowanie i służba	411·17	
	Ubezpieczenie od ognia	8·75	3126 11
2	Administracja:		
	Pensya sekretarki	600—	
	Wydatki sekretarki	124·34	
	Kursor	229·15	
	Druk i porto sprawozd. za 1908/9	196·50	1149 99
3	Wykłady:		
	Honoraria prelegentów i naucz.	2398·10	
	Koszta wykładów, wycieczek, la- tarni i t. d.	1893·18	
	Druki i rozlepianie afiszów	781·60	
	Inwentarz i przeźrocza	289·59	5362 47
4	Biblioteka:		
	Książki	333·72	
	Oprawa	322·58	
	Pensye bibliotekarzy	1709—	
	Wydatki administracyjne	200·18	
	Kursor i marki do wezwań	139·25	
	Inwentarz	4—	2708 73
5	Czytelnia:		
	Prenumerata czasopism	655·67	
	Pensya dyżurnej	600—	
	Pensya garderobianej	375—	
	Wydatki administracyjne	107·86	
	Inwentarz	5—	1743 53
6	Biblioteczki wędrowne	133	09
7	Wydawnictwa	80	36
8	Różne inne	271	35
	Do przeniesienia	14575	63

		K	h
	Z przeniesienia . . .	14153	29
10	Odsetki od wkładek oszczędności . . .	55	56
11	Zwrot należności . . .	201	21
12	Pożyczki gotówkowe . . .	2924	31
13	Wpływy dla Zarządu Głównego . . .	122	20
14	Wpływy dla funduszu budowy domu . . .	72	—
	Ogółem . . .	17528	57

Kraków, dnia 30 września 1910.

Stanisław Fromowicz
skarbnik.

		K	h
	Z przeniesienia . . .	14575	63
9	Wydatki Zarządu Głównego . . .	679	89
10	Zwrot długów:		
	W rachunkach . . .	969	63
	Pożyczki . . .	970	—
	Udział w Tow. dla kred. osob. i hipot. . .	10	—
11	Fundusz budowy domu . . .	227	56
	Saldo . . .	95	86
	Ogółem . . .	17528	57

Komisya rewizyjna:

Inż. M. Ponikiewski
sekretarz.

Dr. Wł. Wasung
przewodniczący.

A. K. Róg.

STAN CZYNNY.

Zestawienie majątku

		K	h
1	Gotówka: Pozostałość kasowa	95	86
2	Księgozbiór: 8343 tomy według oceny . .	10062	—
3	Archiwum:		
	3100 broszur według oceny . . 620.—		
	200 tomów pism 70.—		
	Zbiory oświatowe 250.—	940	—
4	Urządzenie:		
	Wartość 1/X. 1909 927·07		
	10% amortyzacji 92·70		
	834·37		
	Przybytek 92.—	926	37
5	Przyrzędy według oceny	1755	88
6	Wartość wydawnictw	300	—
7	Należności:		
	Tow. wyższ. kurs. wakac. . . 41·58		
	„Spójnia“ 84·38		
	Wojnar 30·46		
	Węgrzynowicz 130.—		
	Zarząd Główny 557·69		
	Wł. Janicki 820.—	1664	11
8	Wkładki:		
	W miejskiej Kasie oszczędności 1603·30		
	W pocztowej Kasie oszczędności 100·87		
	W Tow. dla kred. osob. i hipot. 10.—	1714	17
9	Wartość druków	50	—
	Ogółem	17508	39

Stanisław Fromowicz
skarbnik.

z d. 30. września 1910.

STAN BIERNY.

		K	h
1	Wierzyciele:		
	Drukarnie 2391·28		
	Księgarnie i introlig. 453·86		
	Gazownia miejska 132·10		
	Czapliński 15·70		
	Czasopisma 88·85		
	Pożyczki gotówkowe 1954·31		
	Kaucye 60.—	5096	10
2	Fundusz budowy domu:		
	Stan 1/X. 1909 5299·68		
	Przybyło 227·56	5527	24
3	Stan majątku czystego 30/IX. 1910 . . .	6885	05
	Ogółem	17508	39

Komisya rewizyjna:

Inż. M. Ponikiewski
sekretarz.

Dr. Wł. Wasung
przewodniczący.

A. K. Róg.

Sprawozdanie Zarządu Głównego.

Na IX. Zejeździe Delegatów, odbytym w dniu 2 maja 1909, do Zarządu Głównego wybrano członków Zarządu Oddziału krakowskiego pp.: prof. dr. J. Grzybowskiego, prof. dr. L. Brunera, dr. F. Eisenberga, dr. E. Wróblewską, dr. M. Balsigerową, H. Radlińską, dr. B. Drobnierę, T. Bobrowskiego, H. Witkowską, dr. Z. D. Golińską, A. Rapaportową, M. Paszkowską.

Do Rady nadzorczej — członków Komisji rewizyjnej Oddziału krak., do Sądu rozjemczego pp.: dr. Żupnika, dr. Gertlera, L. Frenkla, J. Kucia, dr. E. Kiernika.

Posiedzenia obu Zarządów odbywały się wspólnie, wspólne były wystąpienia na zewnątrz.

Uchwały Zjazdu włożyły na Zarząd Główny obowiązek prowadzenia sekretaryatu oświatowego, dopomagania pracy oświatowej Oddziałów. Ten obowiązek Zarząd Główny spełniał. Biuro jego informowało Oddziały o prelegentach, układało programy, wysyłało przeźrocza, okazy, dzieła naukowe dla miejscowych prelegentów lub dla bibliotek Oddziałów. Sekcja biblioteczek wędrownych dostarczała kompletów ruchomych. Zarząd Główny usiłował powoływać do życia nowe Oddziały.

Szerszej akcji stawał na przeszkodzie brak środków materialnych — zasiłki od Oddziałów nie wpływały prawie wcale, wydatki Zarządu pokrywała w przeważnej części kasa Oddziału krakowskiego, przeciążonego własnymi zadaniami. Obok braku środków, jako czynnik ważniejszy jeszcze, występował brak na prowincyi ludzi, do systematycznej roboty oświatowej przygotowanych i chętnych. Uniwersytet Ludowy tworzą jego bezpośredni pracownicy. Z góry, z daleka nie zrobić nie można. Zadaniem Zarządu Głównego może być tylko pomoc fachowa w sprawach, które wymagają centralizacji. Wszyscy, którzy się o taką pomoc zwracali, otrzymywali ją w miarę możliwości Zarządu. Książki i przeźrocza dostarczano nietylko Oddziałom U. L.,

lecz także — zwłaszcza na Śląsku — zrzeszeniom robotniczym i nauczycielom ludowym. Prelegentów nie wysyłano w tej ilości, w jakiej byłoby to pożądane i możliwe z powodu braku środków.

Własnym nakładem Zarząd Główny urządził w roku 1909/10 tylko wykłady następujące:

Wieliczka:

K. Czapiński — Jak żyli nasi przodkowie	40
J. Baścik — O gruźlicy	30
H. Gottlieb — Początki ruchu robotniczego	41
F. Morzycka — Walki o wolność Włoch	100
R. Landwirtówna — Grunwald	16

Tarnów (przed ukonstytuowaniem się Oddziału):

Wł. Weychert-Szymanowska — Wychowanie dzieci . . .	70
--	----

Hermanice:

T. Jemielewski — O końcu świata	300
---	-----

Bielsk:

Dr. B. Drobner — Czego nas uczy chemia	200
--	-----

Na rok 1910/11 Zarząd nawiązał stosunki z kilku stowarzyszeniami i postanowił zwrócić się do zrzeszeń robotniczych różnych odcieni politycznych z tem, że dopomagać będzie w urządzaniu wykładów i wysyłać prelegenta, o ile dane zrzeszenie zajmie się zorganizowaniem wykładu i zapewni zwrot kosztów.

Oddział w Gorlicach

od jesieni 1909 r. ożywił swą działalność i jest na drodze do coraz szerszego rozwoju.

Zarząd stanowią: dr. Jan Przesmycki (przewodniczący), prof. Kurczak (zastępca przewodn.), dr. Stanisław Frühling jun. (sekretarz), Adolf Tarczyński (bibliotekarz), dr. Dallet, Tadeusz Tokarski (skarbnik), P. Redlich.

Oddział utrzymywał stałe stosunki z biurem Zarządu Głównego. Za jego pośrednictwem zakupił skioptikon, sprowadzał przeźroczą i książki dla prelegentów miejscowych.

Wykłady ilustrowane obrazami świetlnymi ściągały licznych słuchaczy — frekwencya w porównaniu z latami poprzednimi wzrosła parokrotnie. Wykłady odbywały się w sali „Sokoła“.

Zarząd dąży do rozciągnięcia swej działalności na okolice Gorlic, na ludność wieśniaczą.

W roku 1909/10 odbyły się wykłady następujące :

Prelegent	Tytuł wykładu	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
1. Wl. Weychert-Szymanowska :	O Słowackim	50	68	118
2. Dr. J. Przesmycki :	Promienie Roentgena	44	65	109
3. D. Pawłowski :	Wulkanizm i wulkany	35	40	75
4. K. Zacharkiewicz :	Żegluga powietrzna .	65	70	135
5. Prof. Kurczak :	Telegraf bez drutu .	70	75	145
6. Prof. Kannenberg :	Miasta w Polsce . .	60	70	130
7. A. Długosz :	Tatry i taternictwo .	43	65	108
8. Dr. W. Kuźniar :	Kometa Halleya . .	74	80	154
9. 10. Dr. J. Przesmycki :	O gruźlicy	70	80	150
		511(48%)	613(52%)	1124

Ogółem 10 wykładów z 1124 słuchaczami przeważnie ze sfer inteligencji.

Biblioteka Oddziału mieści się „kątem“ w kasie biletowej „Sokoła“. Brak własnego lokalu utrudnia pracę bibliotekarza, brak środków materyalnych nie dozwala rozwijać się należycie bibliotece, jedynej w Gorlicach dostępnej dla szerokiego ogółu. Biblioteka posiada 389 książek (311 z działu beletrystycznego). Stali czytelnicy w liczbie 45 rekrutują się prawie w połowie z robotników i rzemieślników i z młodzieży; w r. 1909/10 wypożyczyli 1558 tomów.

Bibliotekarzem był przez ubiegłe 3 lata p. A. Górski, obecnie p. Tarczyński.

Sprawozdanie kasowe wykazuje :

Dochód.		Rozchód.	
Wkładki	255.—	Prelegenci	77.—
Wstępy na wykłady . .	97.25	Afisze	107.—
Saldo z ubiegł. roku .	101.52	Książki	52.98
	453.77	Salę wykładowe	95.—
		Usługa	43.10
		Nadzwyczajne	12.32
		Administracja	24.04
		Pozostałość kasowa . .	42.33
			453.77

Oddział w Jaśle

zawiązał się w lipcu 1910 roku. Zarząd stanowią: Marya Gerżabkowa (przewodnicząca), dr. St. Michnik (zastępca przewodn.), Stefan Zieliński (sekretarz), dr. Menasse (zastępca sekretarza), J. Kukulski (skarbnik), Michał Stopnicki (zastępca skarbnika), Ferdynand Gerżabek, Komisję naukową: F. Gerżabek, M. Gerżabkowa, A. Menasse, dr. F. Warchałowski.

Wykład inauguracyjny o Grunwaldzie odbył się dnia 10 lipca 1910 roku.

Na 9 października 1910 Oddział ogłosił uroczyste otwarcie własnego lokalu.

Oddział młodzieży w Krakowie

w roku 1910 zgrupował 22 członków (32 m., 10 k.) przeważnie z pośród młodzieży akademickiej dla bezpośredniej działalności oświatowej w duchu szczerze postępowym, politycznie bezpartyjnej.

Warunkiem należenia do Oddziału jest praca oświatowa — wykreślono 5 członków, jako nie czyniących zadość temu warunkowi.

Na szeregu wieczorów dyskusyjnych omawiano istotę pracy oświatowej (odczyt H. Radlińskiej), ideał książki popularnej (na podstawie artykułu M. Heilperna, odczytanego z rękopisu), formy pracy oświatowej u nas i zagranicą (referat inż. Bielińskiego).

Członkowie Oddziału dopomagali czynnie Zarządowi Głównemu i Oddziałowi krakowskiemu, prowadzili lekcje i pogadanki w stowarzyszeniach robotniczych, przygotowywali zbiory fizyczne, przeźrocza, rysunki, katalogowali archiwum, demonstrowali na wykładach, kierowali biblioteczkami ruchomymi, brali udział w ankiecie wśród młodzieży robotniczej. Ankieta w sprawie szkolnictwa w Królestwie nie dała rezultatów, upoważniających do wysnuwania wniosków.

Zarząd stanowili: Tytus Jemielewski (przewodniczący), Mirosław Ramułt (zastępca przewodniczącego), J. Wysznaeki (sekretarz), Stefania Rostówna (skarbniczka).

Sprawozdanie kasowe za rok 1910 wykazuje:

Dochody.		Rozchody.	
Wkładki	46.—	Zwrot długu Oddz. krak.	21·87
Datki	4·74	Biblioteczki ruchome	30.—
Z archiwum	8.—	Administracja	1·90
Pozostałość z roku ubiegł.	37·87	Pozostałość	42·84
	96·61		96·61

Oddział we Lwowie.

Praca oświatowa pod firmą Uniwersytetu Ludowego, którą Lwów przed laty prowadził starannie, w ostatnich latach podupadła skutkiem szeregu przyczyn natury miejscowej, przede wszystkim z powodu braku sal wykładowych. Inne instytucje usiłowały zastąpić U. L. i rozpoczęły działalność oświatową wśród tych warstw, dla których U. L. powołany został do życia. Mimo wszelkich jednak ich starań coraz silniej odczuwać się dała potrzeba wskrzeszenia oddziału miejscowego U. L., któryby podjął się pracy systematycznej na szerszą skalę i oparł się na kwalifikowanych pracownikach oświatowych. W ciągu roku ubiegłego poczyniła pierwsze próby w tym kierunku młodzież technicka, która zainicjowała zebranie obywatelskie celem zawiązania Oddziału i utworzyła osobny komitet. Komitet ów nie dał jednak znaku życia.

Dopiero w zimie r. 1909/10 porozumiało się grono ludzi dobrej woli w sprawie wskrzeszenia Oddziału U. L., co też po kilku wstępnych zebraniach skutecznie zostało na zgromadzeniu konstytuującym w dniu **19 lutego b. r.** w sali Klubu społeczno-naukowego. Po referatach dr. M. Janika, J. Smulikowskiego i dr. St. Kota wybrano zarząd Oddziału, na którego czele stanął prof. politechniki dr. Tad. Wiśniewski jako przewodniczący i radca dr. Jan Hozer jako zastępcę przewodniczącego. Nadto weszli do zarządu: dr. M. Janik, red. Br. Laskownicki, adw. dr. H. Loewenherz, dr. J. Hornowski, red. Tad. Hartleb, dr. Miecz. Konopacki, inż. Edm. Liński, prof. dr. J. Stock, St. Poliński, Ludw. Jus, H. Lewartowski, Wład. Szajer (skarbnik) i dr. St. Kot (sekretarz). Wsparty wskazówkami i pomocą Zarządu Głównego rozpoczął Oddział lwowski pracę gorliwą i ruchliwą.

Wobec braku sali wykładowej centralnej postanowiono urządzać wykłady po różnych dzielnicach miasta w salach stowarzyszeń robotniczych i innych lokalach przygodnych. Zwłaszcza Koło T. S. L. im. J. Słowackiego chętnie oddało swo lokale do dyspozycji U. L. w zamian za bezpłatny wstęp dla swych członków na wykłady U. L. Podnieść też należy z uznaniem życziwość prezydenta m. Lwowa p. Ciuchcińskiego, który na interwencję radnych miejskich użyzył (wprawdzie nie zasadniczo, ale za osobnem zezwoleniem w każdym wypadku) sal szkół miejskich na wykłady popularno-naukowe.

W programie wykładów, ogłoszonym na miesiąc marzec, przeważały tematy z dziedziny nauk przyrodniczych. W tym właśnie kierunku pragnął zarząd przyjść z pomocą klasom biedniejszym, które najżywiej łakną wiadomości popularnych z zakresu przyrody, wiadomości zazwyczaj poza szkołą niedostępnych u nas wobec rażącego braku odpowiednich prelegentów. Wśród nielicznej garstki pracowników kwalifikowanych, zwłaszcza młodszej generacji, asystentów uniwersytetu i profesorów gimnazjalnych znalazł apel zarządu szczerą posłuch, dzięki czemu mógł urządzić w miesiącu marcu następujące wykłady :

Dnia 1/III. Dr. Jan Stock : O kometach — sala Koła T. S. L. im. Słowackiego.

Dnia 3/III. Prof. Józ. Orłowski : O ciałach promieniotwórczych — sala Stow. kolejarzy.

Dnia 3/III. Dr. Mar. Pańczyszyn : O budowie ciała ludzkiego (cz. I.) — sala T. S. L.

Dnia 4/III. Dr. Jan Grochmalicki : O zwierzętach morskich — sala „Zgody“.

Dnia 7/III. Prof. Wł. Rembacz : O loteryi — sala Stow. kolejarzy.

Dnia 7/III. Prof. Józ. Orłowski : O ciałach promieniotwórczych — sala „Zgody“.

Dnia 8/III. Dr. M. Pańczyszyn : O budowie ciała ludzkiego (cz. II.) — sala Koła Słowackiego.

Dnia 9/III. Prof. J. Orłowski : O lampach elektrycznych i gazowych — sala szkoły św. Marcina.

Dnia 10/III. Dr. Jan Nowak : O górach i dolinach — sala Koła Słowackiego.

Dnia 10/III. Dr. Miecz. Konopacki : O rozwoju zwierząt kręgowych i człowieka — sala Stow. kolejarzy.

Dnia 11/III. Prof. Wł. Rembacz : O loteryi — sala Stow. „Zgoda“.

Dnia 15/III. Dr. Lud. Sawicki : O Cooku i Pearym — sala Koła Słowackiego.

Dnia 15/III. Dr. M. Pańczyszyn : O budowie ciała ludzkiego (cz. III.) — sala Koła Słowackiego.

Dnia 17/III. Dr. Jan Stock : O gramofonach — sala Stow. „Zgoda“.

22/III. Dr. O. Górka : O Grunwaldzie — sala Stow. kolejarzy.

Specjalnie dla robotników młodocianych odbyły się w sali przy ul. Ossolińskich 8 wykłady:

Dnia 7/III. Dr. Jan Nowak: O potworach wymarłych.

Dnia 13/III. Dr. Jan Stock: O gramofonach.

Poza programem odbyły się jeszcze w kwietniu wykłady:

Dnia 4/IV. Prof. W. Hołubowicz: O dzwonkach elektrycznych i telegrafie — sala Koła T. S. L. im. Słowackiego.

Dnia 15/IV. H. Orsza: O Ostyakach i Samojedach — sala przy ul. Kopernika 37.

Wykłady powyższe, ilustrowane czy to obrazami świetlnymi czy też demonstracjami, cieszyły się, jak na lwowskie stosunki, pokazną frekwencją; przeciętna ilość słuchaczy wynosiła 51. Po wykładach, słuchanych z reguły z zajęciem, prelegenci udzielali zazwyczaj dłuższych objaśnień, których się słuchacze ochotnie dopraszali.

Wykłady marcowe, zaczęte niestety w tak spóźnionej porze sezonu oświatowego, miały być próbą z jednej strony sił Oddziału miejscowego, o ile zdoła on należycie odpowiedzieć poważnemu zadaniu, z drugiej zaś miały stwierdzić, czy uboższa ludność Lwowa odczuwa potrzebę wykładów popularno-naukowych. Mimo pewnych trudności próba pod jednym jak też drugim względem wypadła zachęcająco. Przed oddziałem lwowskim otwiera się obszerne pole do pracy oświatowej, na którem we Lwowie nigdy nie będzie współzawodników za dużo.

Koło T. S. L. im. Jul. Słowackiego składa niniejszem zarząd Oddziału lwowskiego podziękowanie za użyczanie lokali i pomoc w zachęcaniu robotników do uczęszczania na wykłady, zarządowi Powsz. Wykładów uniwers. za chętnie udzielanie przeźroczy.

Oddział w Przecławiu

powstanie swoje zawdzięcza „Amerykanom“, którzy ze składek własnych zakupili bibliotekę i inwentarz. Zarząd tworzą pp.: Ludwik Kopacz (przewodniczący), Henryk Pszczoliński (zastępca przewodniczącego), Adam Sadowski (skarbnik), Joanna Kopacz (sekretarka i skarbniczka); Komisję rewizyjną: Feliks Bukowy, Jan Typer, Wojciech Juras.

Działalność Oddziału, pozbawionego wszelkiej pomocy miejscowych czynników, owszem, narażonego na rozliczne szyskany, dziś już

nie sięgające innych Oddziałów ograniczyła się w r. 1909/10 do urządzenia jednego wykładu B. Limanowskiego: O demokracji — i do prowadzenia biblioteki, której księgozbiór uzupełniały ruchome komplety krakowskiej sekcji bibliotecznej. Książki są chętnie czytane, znajdując wielu „słuchaczy“ wśród mniej czytelnych. Największem powodzeniem cieszyły się powieści historyczne.

Oddział w Przemyśle

działa nieprzerwanie od roku 1898 i co roku wydaje drukowane sprawozdanie ze swych czynności.

Obecny Zarząd stanowią: dr. J. Dreziński (przewodniczący), dr. Żupnik (zastępca przewodniczącego), M. Rozumkiewicz (sekretarz), Z. Szlpacki (skarbnik), J. Prochazka (bibliotekarz), S. Kozłowska, T. Gruszecki, Wł. Bukietyński, Fr. Rostecki; Komisję rewizyjną: dr. Niemczyński i Z. Altman.

Sprawozdania Zarządu żałę się na trudności, które napotyka wyteżona praca „dzięki wrogom światła i apatyi młodego pokolenia“. Praca ta jednak trwa i rzuca ziarno „na glebie łaknących i spragnionych promiennego światła i ciepła wiedzy“.

Z powodu trudności w uzyskaniu odpowiedniej sali Zarząd ograniczył się w r. 1909/10 do urządzania wykładów w stowarzyszeniach, w sali „Sokoła“ odbył się jeden tylko wykład inż. Libańskiego: „U progu komunikacji napowietrznej“, który zgromadził 240 słuchaczy.

Biblioteka Oddziału, która, wciąż się rozwijając, służy nie tylko członkom, lecz i szerokiemu ogółowi, wypożyczyła według ostatniego sprawozdania 8069 dzieł w 9028 tomach.

Oddział posiada 191 członków, gmina m. Przemyśla jest członkiem wspierającym.

Sprawozdanie kasowe za r. 1909/10 wykazuje:

D o c h ó d.		R o z c h ó d.	
Wkładki członków . .	444·40	Honorarium i diety	
Wstęp na wykłady .	95·20	prelegentów	90·—
Subwencya m. Prze-		Druki i rozlepianie	
mysła	70·—	afiszów	94·20
Datki	18·01	Zakup książek	132·26
Do przeniesienia	628·61	Do przeniesienia	316·46

Z przeniesienia	628·61
Biblioteka	353·50
Sprzedaż katalogów	30·80
Podnajem lokalu	60·—
Niedobór z 30/9 1910	117·96
	1189·67

Z przeniesienia	316·46
Oprawa	60·96
Placa bibliotekarza	220·—
Sale wykładowe i lokal	277·84
Usługa i placa kursora	106·40
Światło i opał	15·70
Inwentarz	2·60
Splata długu	69·80
Wkładka do Tow. pop.	
nauki polskiej	8·—
Wydatki nadzwycz.	30·—
Wydatki administrac.	38·90
Na fundusz budowy	
domu	5·57
Niedobór z 30/10 1909	37·59
	1189·67

Fundusz budowy domu U. L. wynosi 90 kor. 34 hal.

Czysty majątek Towarzystwa wynosi według ostatniego sprawozdania 4222 kor 49 hal.

Oddział w Rzeszowie

zawiązał się jesienią 1908 roku. Zarząd obecny stanowią: inż. Władysław Szaynok (przewodniczący), Paulina Elsnerowa (zastępczyni przewodniczącego), Mikołaj Ożóg (sekretarz), Ada Braunfeldowa (skarbniczka), dr. Feliks Hopfen, Edward Zablocki, Rudolf Burda. Do Komisji kontrolującej należą: dr. Z. Braunfeld, dr. Marek Pelzling, dr. Oskar Zinneman; do sądu polubownego: inż. Edward Karaś i dr. Henryk Wachtel. Członków liczy Oddział 45.

W czasie od 15/XI. 1909 do 8/X. 1910 Zarząd urządził wykłady następujące:

Sala „Sokoła“ i Rady miejskiej:	mężcz.	kobiet	razem
H. Orsza: Społeczny rozwój Polski	200	300	500
Dr. Szykowski: O polskim dramacie ludowym	50	50	100
F. Kon: Sądy wojenne w Rosyi	200	100	300
K. Bujwidowa: Kwestya kobieca i jej przyczyny	200	300	500
E. Libański: O katastrofie włoskiej	300	400	700

	mężcz.	kobiet	razem
Ł. Libański: O tajemnicach magii	300	200	500
Br. Wallek-Walewski: O pieśni polskiej	130	120	250
W. Feldman: O dramacie polskim	150	150	300
Cezary Jellenta: Neoprometeizm na Zachodzie i w Polsce	130	90	220
Dr. L. Sawicki: Zdobyćcie bieguna północnego	60	82	142
Dr. St. Kot: Losy i znaczenie różnowierców w Polsce	125	125	250
Marya Turzyna: Miłość i małżeństwo w świetle nowych pojęć	110	180	290

Sala Muzeum Przemysłowego:

Wł. Szaynok: O obsłudze kotłów parowych
(kurs dla 14 słuchaczy — 4 wykłady).

Sala Związku Stowarzyszeń robotniczych:

Dr. Zimerman: O alkoholizmie	45	—	45
M. Habuda: Gospodarstwo ludów pierwotnych	20	—	20
*) Marya Turzyna: Młodzieńczy i starczy światopogląd	80	80	160
Dr. B. Drobner: Wiedza i robotnicy	35	5	40
H. Orsza: O Grunwaldzie	16	4	20
Dr. B. Drobner: Potęga pracy	16	20	36

Ogółem — poza kursem technicznym — wykładów 18, słuchaczy 4393 (mężczyzn 2187, kobiet 2206). Robotnicy stanowili wśród słuchaczy zaledwie 1·3%.

Biblioteka powstała w roku 1909 z biblioteki udziałowej, będącej własnością kilku osób. W chwili zorganizowania liczyła 270 tomów wartości 810 kor. 14 hal. Dnia 1 listopada 1910 — 477 tomów wartości 1400 kor. Biblioteka mieściła się w lokalu Muzeum przemysłowego w r. 1909, w roku bieżącym zaś w lokalu Stowarzyszeń robotniczych. Otwarta jest codziennie, posiada stałą bibliotekarkę. Wybór książek ułatwia czytelnikom katalog drukowany. Z biblioteki korzystać może każdy za złożeniem 1 kor. karcyi i opłatą po 1 hal. dziennie od tomu.

*) Z powodu zakazu c. k. Starostwa odbył się jako poufne zebranie.

Statystyka wypożyczeń przedstawia się jak następuje:

Miesiąc	Ilość wypożyczeń	
	w r. 1909	w r. 1910
Styczeń	—	576
Luty	42	560
Marzec	120	466
Kwiecień	230	340
Maj	362	307
Czerwiec	428	305
Lipiec	534	293
Sierpień	606	337
Wrzesień	732	314
Październik	804	329
Listopad	860	—
Grudzień	842	—

Ogółem 9388 tomów.

Dochód biblioteki wynosił 735 kor. 40 hal. Wydatki: 1210 kor. 86 hal. (zakupno książek 589 kor. 86 hal., oprawa starych książek 36 kor. 60 hal., lokal i światło 106 kor. 40 hal., opłata funkcyjnarusza 420 kor., druki 38 kor.). Niedobór w kwocie 475 kor. 74 hal. pokrył członek Towarzystwa.

Sprawozdanie kasowe za czas od 15 listopada 1908 do 31 października 1910 wykazuje:

Dochód.	Rozchód.
Wkładki 301·20	Prelegenci 613·90
Wstępy na wykłady . 1110·52	Afisz 251·66
Dary 46·—	Sale wykładowe i lokal
Różne 6·70	biblioteczny 389·—
1464·42	Usługa, światło 78·52
	20% Zarząd główny . . 60·24
	Wydatki administr. . . 49·55
	Pozostałość kasowa . . 21·55
	1464·42

Oddział w Tarnowie

ukonstytuował się dnia 10 lutego 1910 r., przejmując robotę wykładową, prowadzoną w Tarnowie przez Zarząd główny przy pomocy członków Związku Stowarzyszeń robotniczych.

Do Zarządu weszli: prof. Wł. Jarosz (przewodniczący), Józef Skrobisz (zastępca przewodn.), dr. T. Ringelheim (sekretarz), M. Hutter (skarbnik), pp. I. Basler, dr. J. Borgenicht, I. Kleinhändler, Feliks Kolasiewicz, Józef Mikulski, dr. B. Szancer, dr. E. Simche.

Przełamując apatyę i rozliczne trudności Oddział urządził w 1910 r. 9 wykładów z 736 słuchaczami. mianowicie:

Wł. Weychert-Szymanowska — J. Słowacki	osób	68
Dr. F. Eisenberg — Hygiena społeczna	„	74
Dr. L. Rajchman — O świecie niewidzialnym	„	53
Dr. W. Kuźniar — O powstaniu świata	„	98
Dr. B. Limanowski — O narodowości	„	119
Z. Heryng — Przyszłość socjologii	„	132
Dr. M. Balsigerowa — Polityka gminna	„	65
Dr. Kapellner — Konsumy	„	72
Prof. Kropatsch — Z najnowszej literatury polskiej	„	55

Wykłady odbywały się w sali Rady miejskiej, z wyjątkiem wykładów dra Kapellnera (w Związku Stowarzyszeń robotniczych) i prof. Kropatscha (w Dąbrowie). Wśród słuchaczy przeważały kobiety, pomiędzy niemi młodzież kształcąca się (70%). Wśród mężczyzn przeważają robotnicy, młodzież szkolna uczęszczała nielicznie, z wyjątkiem wykładów o socjologii.

Oddział prowadzi biblioteczkę w Związku Stowarzyszeń robotniczych, książki nadsyłała sekcja bibliotek ruchomych z Krakowa.

Sprawozdanie kasowe:

Dochód:		Rozchód:	
Wkładki	56.—	Prelegenci	145.—
Wstęp na wykłady	194.30	Afisze	140.44
Subwencja gminy	100.—	Sala	60.—
Deficyt	23.34	Usługa	20.—
	373.44	Wydatki administracyjne	8.20
			379.64

Oddział w Wiedniu

działa od r. 1904 wśród robotników Polaków, urządzając dla nich niedzielne wykłady popularne i zwiedzania muzeów wiedeńskich. Brak zainteresowania pracą oświatową wśród inteligencji polskiej, zmienny skład pracowników U. L. utrudniają działalność Zarządu, niezmiernie doniosłą dla polskich warstw pracujących na obczyźnie.

W roku 1909/10 Zarząd stanowili: Dr. H. Landauowa (przewodnicząca), dr. E. Goldscheider (zastępca przewodn.), W. Freider (sekretarz), W. Klimaszewska (skarbniczka).

Urządzono wykłady następujące:

Dr. M. Kukiel — Napoleon i Polska.

Dr. L. Sawicki — Zdobywanie bieguna północnego.

Oswald Einfeld — O żegludze napowietrznej (z pokazami).

Józef Ciagliński — O kometach.

Dr. L. Jekels — Marzenia senne i ich znaczenie w naszym życiu psychicznym.

Dr. M. Michałowicz — Gruźlica i jej społeczne zwalczanie.

Dr. H. Landauowa — Imperyalizm angielski.

Dr. H. Grossman — Klasy nieposiadające i austriacki kodeks cywilny.

Dr. E. Goldscheider — O komediach Fredry (z czytaniem wyjątków).

Przeciętna frekwencja wynosiła 50 osób, przeważnie robotników. Niektóre wykłady były powtarzane w odleglejszych dzielnicach, skąd trudniej ściągnąć słuchaczy do głównej sali odczytowej.

Sprawozdanie kasowe za czas od 1/I. do 30/IX. 1910:

Dochód.		Rozchód.	
Saldo na dzień 1/I. . .	200·81	Prelegenci	20·—
Wkładki	58·—	Afisz	40·20
Wstęp na wykłady . .	13·70	Sale wykładowe . . .	95·—
Z przedsiębiorstw . .	219·75	Usługa	1·80
	492·26	Wydatki administr. . .	10·17
		Koszta przedsiębiorstw	19·90
		Pozostał. na kwartał IV.	305·19
			492·26

Oddział w Nowym Sączu

znajduje się w fazie organizacyi.

Jeżeli się zważy przeszkody, z którymi zmagać się musi niezależna praca oświatowa, plon działalności Uniwersytetu Ludowego poza Krakowem jest duży, choć wobec zadań instytucji niedostateczny.

Pokazuje przedewszystkiem — możliwość działania pomimo powszechnej apatii i niechęci do szukania dróg nowych.

Nie wolno rąk opuszczać, ani zaślaniać się trudnościami: praca Uniwersytetu Ludowego w szerszym czy węższym zakresie jest wszędzie możliwa.

Wolna inicjatywa społeczna, stwarzająca w dniu dzisiejszym instytucje jutra, znajduje dla siebie najwłaściwszą drogę w uniwersytetach ludowych, które wciągają biernych w życie kulturalne ludzkości, ukazują potęgę wiedzy i twórczości, podnoszą z nizin ku duchom kierowniczym.

Formy organizacyjne, wytworzone w Krakowie, dostarczają wzorów gotowych.

Oparcie działalności wykładowej na stosunkach istniejących stowarzyszeń robotniczych, zwłaszcza związków zawodowych,

tworzenie kursów wieczornych dla dorosłych,
zakładanie i celowe prowadzenie bibliotek,

wyrabianie świadomych, kwalifikowanych pracowników oświatowych — oto najpilniejsze zadania na nowy rok pracy.

WALNE ZGROMADZENIE

CZŁONKÓW

ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO T. U. L.

odbędzie się

w niedzielę dnia 4 grudnia 1910 r. o godzinie 10 rano
w sali Muzeum techniczno-przemysłowego przy ul. Fran-
ciszkańskiej.

WALNE ZGROMADZENIE

DELEGATÓW ODDZIAŁÓW T. U. L

odbędzie się

w niedzielę dnia 4 grudnia 1910 r. o godz. 3 popołudniu
w sali Uniwersytetu Ludowego, Szewska 16.

WALNE ZGROMADZENIE
CZŁONKÓW
ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO T. U. L.

odbędzie się

w niedzielę dnia 4 grudnia 1910 r. o godzinie 10 rano
w sali Muzeum techniczno-przemysłowego przy ul. Fran-
ciszkańskiej.

WALNE ZGROMADZENIE
DELEGATÓW ODDZIAŁÓW T. U. L.

odbędzie się

w niedzielę dnia 4 grudnia 1910 r. o godz. 3 popołudniu
w sali Uniwersytetu Ludowego, Szewska 16.